

پښتو

علم الصرف

اولين

مؤلف

مولانا مشتاق احمد صاحب

ژباړن:

محمد رسول سعيد

صداقت کښخانه کندهار

سفر الہند

علم الصرف

اولین

مؤلف

مولانا مشتاق احمد صاحب

ثبارة

محمدرسول سعید

د کتاب ټول حقوق په خپرندوی اړه لري!

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم	✽	علم الصرف (اولین)
مؤلف	✽	مولانا مشتاق احمد صاحب
ژباړن	✽	محمد رسول سعید
خپرندوی	✽	صداقت خپرندویه ټولنه/ کندهار
کمپوز/ ډیزاین	✽	صداقت د کتاب چاپولو اداره
چاپ کال	✽	۱۳۹۳ ش - ۲۰۱۴
دوهم چاپ	✽	۱۳۹۵ ش - ۲۰۱۶
چاپ شمېر	✽	۱۰۰۰ ټوکه
د مخونو شمېر	✽	۷۱ مخه

د تر لاسه کولو پته:

صداقت خپرندویه ټولنه

کندهار - افغانستان

اړیکي: ۰۷۰۰۳۰۵۴۰۷

الله
الرحمن الرحيم

فهرست

۱.	د علم الصرف تعريف	۶
۲.	افعال، د هغوی صيغې او گردابونه	۸
۳.	فصل: د فعل ماضي صيغې	۸
۴.	د ماضي مجهول د جوړولو طريقه	۱۳
۵.	فصل: د فعل مضارع بيان	۱۴
۶.	د مضارع مجهول جوړولو قاعده	۱۸
۷.	فصل: نفي تاكيد په لن او نفي جحد په لم	۲۰
۸.	فصل: لام تاكيد بانون تاكيد	۲۵
۹.	فصل: د امر صيغې	۳۱
۱۰.	د امر حاضر معروف د جوړولو خاص قاعده	۳۶
۱۱.	فصل: د نهي صيغې	۳۹
۱۲.	فصل: اسم فاعل	۴۶
۱۳.	فصل: اسم مفعول	۴۸
۱۴.	فصل: اسم تفصيل	۵۰
۱۵.	فصل: اسم ظرف	۵۱
۱۶.	فصل: اسم آله	۵۳
۱۷.	علم الصرف (دوهمه)	۵۵

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى
حَامِدًا وَمُصَلِّيًا وَمُسَلِّمًا

د علم صرف تعريف

علم صرف هغه علم دی چي په هغه سره د صېغو پېژندنه کيږي، د الفاظو د گردان طريقه او د يوې صېغې څخه د بلي صېغې جوړولو قاعده معلومېږي.

فائده: د دغه علم فائده داده چي د الفاظو ويل په صحيح توگه زده کيږي.

اصطلاحات

ضمه پېښ ته وايي.

فتح زور او کسره زېر ته وايي.

تنوين دوه زوره، دوه زېره او دوو پېښو ته وايي.

حرکت د زور، زېر او پېښ نوم دی.

سکون او جزم د حرکت نه درلودلو ته وايي.

تشديد: د يوه حرف دوه ځله په سکون او په حرکت سره ويل لکه عَضّ.

مضموم: هغه حرف دی چي پر هغه باندي پېښ وي، مفتوح هغه حرف

دی چي پر هغه باندي زور وي او مکسور د زېروالا حرف ته وايي.

متحرک د حرکت لرونکي حرف نوم دی.

ساکن هغه حرف دئ چي حرکت نه لري، مشدد هغه حرف دئ چي پر هغه باندي تشديد (شد) وي.

حروف علت درې دي: واو، الف، ياء، چي مجموعه ئې (واي) ده. صېغه لفظ ته، اسم نامه ته او فعل کار ته وايي.

زمانه: د وخت نوم دئ او وختونه درې دي: ماضي (تېره سوې زمانه)، حال (اوسنۍ زمانه) او مستقبل (راتلونکې زمانه).

فعل ماضي: هغه فعل ته وايي چي تېره سوې زمانه وښيي، لکه ضَرَبَ (يو سړي وهل کړي دي په تېره زمانه کي)، د ماضي د پای حرف تل مفتوح (زور لرونکی) وي.

فعل مضارع: هغه فعل ته وايي چي اوسنۍ يا راتلونکې زمانه ښيي، لکه يَضْرِبُ (وهل کوي يا وهل به وکړي يو سړی په اوس يا راتلونکي وخت کي).

امر: هغه فعل ته وايي چي په هغه کي د يو کار کولو حکم ورکړل سي، لکه اضْرِبْ (ته وهل وکړه).

نهي: هغه فعل ته وايي چي په هغه کي د يو کار کولو څخه منعه وکړل سي، لکه لَا تَضْرِبْ (ته وهل مه کوه).

اثبات، مثبت: د يو فعل کېدو ته وايي لکه ضَرَبَ (هغه وهل وکړه)، يَضْرِبُ (هغه وهل کوي).

نفي، منفي: د يو کار نه کېدو ته وايي، لکه مَا ضَرَبَ (هغه وهل ونه کړه)، لَا يَضْرِبُ (هغه وهل نه کوي).

فاعل : کار کونکي ته وايي .

مفعول : پر کوم چي کار کړل سوی وي، لکه **ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرُوًا**، (عمر زید عمرو وواهه). دلته ضرب فعل دی، زید فاعل دی او عمرو مفعول دی.

فعل معروف : هغه فعل دی چي کوونکی ئې معلوم وي لکه : **ضَرَبَ زَيْدٌ** (زید وهل وکړه)، دلته وهونکی معلوم دی او هغه زید دی.

فعل مجهول : هغه فعل دی چي کوونکی ئې معلوم نه وي، لکه : **ضَرَبَ**

عَمْرُو (عمرو ووهل سو)، دلته دا معلومه نه ده چي وهونکی څوک دی

فعل لازم : هغه فعل دی چي یوازي په فاعل پوره سي لکه : **جَلَسَ زَيْدٌ** (زید کښېناست)، **ذَهَبَ عَمْرُو** (عمرو ولاړی).

فعل متعدي : هغه فعل دی چي په فاعل او مفعول دواړو پوره سي لکه : **ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرُوًا** (زید عمرو وواهه).

غائب : هغه څوک دی چي د خبرو کولو په وخت کي موجود نه وي

حاضر : هغه څوک دی چي د هغه سره خبري کیږي .

متکلم : خبري کوونکي ته وايي .

واحد یوه ته، تشنیه دوو ته او جمع تر دوو زیاتو ته وايي .

حرف اصلي : هغه ته وايي چي په وزن کي د فا، عین او یا پر ځای وي، نو کوم حرف چي د فاء پر ځای وي هغه ته د فاء کلمه او کوم چي د عین پر ځای وي هغه ته د عین کلمه او کوم چي د لام پر ځای وي هغه ته

د لام کلمه وايي، لکه نَصَرَ چي د فَعَلَ پر وزن دی، دلته نون د فاء کلمه، صاد د عين کلمه او راء د لام کلمه ده.

حرف زائد: هغه حرف ته وايي چي د فاء، عين او لام کلمې پر خای نه وي، لکه اجْتَنَبَ چي د افْتَعَلَ پر وزن دی، دلته ساکن جيم د فاء پر خای، مفتوح نون د عين پر خای او مفتوحه باء د لام پر خای دي، نوجن ب حروف اصلي سول او پاته حروف يعني همزه او تاء زائد سوه.

افعال، دهغوی صېغې او ګردانونه

په عربي ژبه کي د فعل ماضي او نورو څورلس صېغې وي چي تفصيل ئې دادی:

درې د مذكر غائب لپاره	درې د مؤنث غائب لپاره
درې د مذكر حاضر لپاره	درې د مؤنث حاضر لپاره
دوې د متکلم لپاره	

د متکلم اوله صېغه د واحد مذكر او واحد مؤنث لپاره راځي، دوهمه صېغه د تشيه مذكر، مؤنث، جمع مذكر او جمع مؤنث لپاره استعمالیږي.

فصل: د فعل ماضي صېغې

بحث اثبات				صېغې
معنی	فعل ماضي مجهول	معنی	فعل ماضي معروف	
په یو سړي کار وسو	فَعَلَ	هغه یو سړي کار وکړ	فَعَلَ	واحد مذكر غائب

تثنيه مذکر غائب	فَعَلَا	هغه دوو کسانو وکړ	فُعِلَا	په دوو سړيانو وسو
جمع مذکر غائب	فَعَلُوا	هغه ډېرو کسانو وکړ	فُعِلُوا	په ډېرو سړيانو وسو
واحد مؤنث غائب	فَعَلَتْ	هغه يوې ښځې وکړ	فُعِلَتْ	په يوې ښځې وسو
تثنيه مؤنث غائب	فَعَلَتَا	هغه دوو ښځو وکړ	فُعِلَتَا	په دوو ښځو وسو
جمع مؤنث غائب	فَعَلْنَ	هغه ډېرو ښځو وکړ	فُعِلْنَ	په ډېرو ښځو وسو
واحد مذکر حاضر	فَعَلْتُ	تا يو سړي وکړ	فُعِلْتُ	په تا يو سړي وسو
تثنيه مذکر حاضر	فَعَلْتُمَا	تاسو دوو سړيانو وکړ	فُعِلْتُمَا	په تاسو دوو سړيانو وسو
جمع مذکر حاضر	فَعَلْتُمْ	تاسو ډېرو سړيانو وکړ	فُعِلْتُمْ	په تاسو ډېرو سړيانو وسو
واحد مؤنث حاضر	فَعَلْتِ	تا يوې ښځې وکړ	فُعِلْتِ	په تا يوې ښځې وسو
تثنيه مؤنث حاضر	فَعَلْتُمَا	تاسو دوو ښځو وکړ	فُعِلْتُمَا	په تاسو دوو ښځو وسو
جمع مؤنث حاضر	فَعَلْتُنَّ	تاسو ډېرو ښځو وکړ	فُعِلْتُنَّ	په تاسو ډېرو ښځو وسو

حاضر	بنحو وکړ	بنحو و سو
واحد مذکر وموټ متکلم	مايو سړي يا بنځي وکړ	په مايو سړي يا بنځي و سو
تشبيه و جمع مذکر و موټ متکلم	موږ دوو يا ډېرو نارينو و يا بنځو وکړ	په موږ دوو يا ډېرو سړيانو يا بنځو و سو

بحث نفي				صېغې
معنی	فعل ماضي مجهول	معنی	فعل ماضي معروف	
په يوه سړي نه کار ندی سوی	مَا فَعَلَ	يو سړي کار نه دی کړی	مَا فَعَلَ	واحد مذکر غائب
په دوو خلکو نه دي سوي	مَا فَعَلَا	دوو سړيانو نه دي کړي	مَا فَعَلَا	تشبيه مذکر غائب
په ډېرو خلکو نه دي سوي	مَا فَعَلُوا	ډېرو سړيانو نه دي کړي	مَا فَعَلُوا	جمع مذکر غائب
په ټوې بنځي نه دي سوي	مَا فَعَلْتُ	يوې بنځي نه دي کړي	مَا فَعَلْتُ	واحد مؤنث غائب
په دوو بنځو نه دي سوي	مَا فَعَلْتَا	دوو بنځو نه دي کړي	مَا فَعَلْتَا	تشبيه مؤنث غائب

جمع مؤنث غائب	مَا فَعَلْنَ	ډېرو ښځو نه دي کړي	مَا فَعِلْنَ	په ډېرو ښځو نه دي سوي
واحد مذکر حاضر	مَا فَعَلْتَ	تايوه سړي نه دی کړي	مَا فَعِلْتَ	په تايوه سړي نه دی سوی
تشبيه مذکر حاضر	مَا فَعَلْتُمَا	تاسو دوو خلگو نه دي کړي	مَا فَعِلْتُمَا	په تاسو دوو سړيانو نه دي سوي
جمع مذکر حاضر	مَا فَعَلْتُمْ	تاسو ډېرو خلگو نه دي کړي	مَا فَعِلْتُمْ	په تاسو ډېرو سړيانو نه دي سوي
واحد مؤنث حاضر	مَا فَعَلْتِ	تايوې ښځې نه دي کړي	مَا فَعِلْتِ	په تايوې ښځې نه دي سوي
تشبيه مؤنث حاضر	مَا فَعَلْتُمَا	تاسو دوو ښځو نه دي کړي	مَا فَعِلْتُمَا	په تاسو دوو ښځو نه دي سوي
جمع مؤنث حاضر	مَا فَعَلْتُنَّ	تاسو ډېرو ښځو نه دي کړي	مَا فَعِلْتُنَّ	په تاسو ډېرو ښځو نه دي سوي
واحد مذکر ومؤنث متکلم	مَا فَعَلْتُ	مايوه سړي يا ښځې نه دی کړي	مَا فَعِلْتُ	په مايوه سړي يا ښځې نه دی سوی
تشبيه و جمع مذکر ومؤنث متکلم	مَا فَعَلْنَا	موږ دوو يا ډېرو خلگو يا ښځو نه دي کړي	مَا فَعِلْنَا	په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا ښځو نه دي سوي

فائده: د ماضي واحد مذكر غائب په آخر كي د الف په زياتولو سره تشنيه مذكر غائب جوړيږي، لکه د فعل *خخه فعلا*، او د واو او دهغه *خخه مخکي* د پيښ په لگولو سره جمع مذكر غائب جوړيږي لکه *فَعَلُوا*، او د تاء ساکن په زياتولو سره واحد مؤنث غائب لکه *فَعَلَتْ* او د تاء او الف په زياتولو سره تشنيه مؤنث غائب جوړيږي لکه *فَعَلَتَا*.

همدغه کار په هر فعل ماضي كي وکړئ لکه د *اجْتَنَبَ خخه اجْتَنَبَا*، *اجْتَنَبُوا*، *اجْتَنَبَتْ* او *اجْتَنَبَتَا*، جوړيږي.

او د واحد مذكر غائب د آخري حرف په ساکن کولو سره او د نون مفتوح په يوځای کولو سره جمع مؤنث غائب (*فَعَلْنَ*)، او د تاء مفتوحه په يوځای کولو سره واحد مذكر حاضر (*فَعَلْتَ*) او په *تُما* سره تشنيه مذكر حاضر (*فَعَلْتُمَا*) او په *تُم* سره جمع مذكر حاضر (*فَعَلْتُمْ*) او په تاء مکسور سره واحد مؤنث حاضر (*فَعَلْتِ*) او په *تُما* سره تشنيه مؤنث حاضر (*فَعَلْتُمَا*) او په *تُن* سره جمع مؤنث حاضر (*فَعَلْتُنَّ*) او په تاء مضموم سره واحد مذكر و مؤنث متکلم (*فَعَلْتُ*) او په *نا* سره تشنيه او جمع مذكر او مؤنث متکلم (*فَعَلْنَا*) جوړيږي.

همدغه عمل په هره ماضي كي وکړئ لکه: د *اجْتَنَبَ خخه اجْتَنَبْنِ*، *اجْتَنَبْتِ*، *اجْتَنَبْتُمَا*، *اجْتَنَبْتُمْ*، *اجْتَنَبْتِ*، *اجْتَنَبْتُمَا*، *اجْتَنَبْتُنَّ*، *اجْتَنَبْتُ*، *اجْتَنَبْنَا*، جوړيږي.

د ماضي مجهول د جوړولو طريقه

د ماضي معروف د واحد مذكر غائب صېغې آخري حرف پر خپل حال پرېږدئ او د آخري حرف تر څنګ حرف ته زېر ورکړئ که چيري زېر نه وي او پاته څومره حرکت لرونکي حروف چي وي که يو وي يا دوه ټولو ته پېښ ورکړئ ، د ماضي مجهول واحد مذكر غائب صيغه جوړېږي، لکه د ضَرَبَ څخه ضَرِبَ ، او د سَمِعَ څخه سَمِعَ او د اَکْرَمَ څخه اُکْرِمَ او د اِجْتَنَبَ څخه اُجْتَنَبَ ، بيا د پاته صېغو د جوړولو لپاره هم هغه طريقه اختيار کړئ کوم چي په ماضي معروف کي بيان سوه .

فائده: د ماضي مثبت په پيل کي د ما په يو ځای کولو سره ماضي منفي جوړېږي .

تمرین

الف: د لاندي افعالو څلور وزنونه د پورتنۍ نقشي مطابق سره د

معنی بیان کړئ :

کَتَبَ (هغه وليکل)، مَنَعَ (هغه منعه کړ)، اِجْتَنَبَ (هغه پرهېز

وکړ)، عَلِمَ (هغه پوه سو)، تَرَكَ (هغه پرېښودل)

ب: د لاندي الفاظو معنی بیان کړئ :

مَا كَتَبُوا، مَنَعْتُمْ، اِجْتَنَبْتُمْ، مَا تَرَكَ، مَنَعَنَ ،

ج: لاندي جملې په عربي وليکئ :

ما منعه نه کړ، هغه دوو کسانو منعه کړ، هغه ټولو ښځو پرهيز

وکړ، موږ نه پرېښود، هغه دوې ښځې پوه سوې .

فصل : د فعل مضارع بيان

فعل مضارع معروف د فعل ماضي معروف څخه جوړېږي ، د جوړولو لنډه طريقه به يې د گردان وروسته بيان سي :

بحث اثبات				صیغې
معنی	فعل مضارع مجهول	معنی	فعل مضارع معروف	
کار کېږي يا به وسي په يوه سړي	يُفْعَلُ	کار کوي يا به يې وکړي يو سړی	يَفْعَلُ	واحد مذکر غائب
کيږي يا به وسي په دوو خلکو	يُفْعَلَانِ	کار کوي يا به يې وکړي دوه خلک	يَفْعَلَانِ	تثنيه مذکر غائب
کيږي يا به وسي په ډېرو خلکو	يُفْعَلُونَ	کار کوي يا به يې وکړي ډېر خلک	يَفْعَلُونَ	جمع مذکر غائب
کيږي يا به وسي په ېوې ښځې	تُفْعَلُ	کار کوي يا به يې وکړي يوه ښځه	تَفْعَلُ	واحد مؤنث غائب
کار کېږي يا به وسي په دوو ښځو	تُفْعَلَانِ	کار کوي يا به يې وکړي دوې ښځې	تَفْعَلَانِ	تثنيه مؤنث غائب
کار کېږي يا به وسي په ډېرو ښځو	يُفْعَلْنَ	کار کوي يا به يې وکړي ډېري ښځې	يَفْعَلْنَ	جمع مؤنث غائب

واحد مذکر حاضر	تَفَعَّلُ	کار کوي يا به يې وکړې ته يو سړی	تُفَعَّلُ	کار کيږي يا به وسي په تا يوه سړي
تشبيه مذکر حاضر	تَفْعَلَانِ	کار کوي يا به يې وکړي تاسو دوه خلک	تُفْعَلَانِ	کيږي يا به وسي په تاسو دوو خلکو
جمع مذکر حاضر	تَفْعَلُونَ	کار کوي يا به يې وکړي تاسو ډېر خلک	تُفْعَلُونَ	کيږي يا به وسي په تاسو ډېرو خلکو
واحد مؤنث حاضر	تَفْعَلِينَ	کار کوي يا به يې وکړې ته يوه ښځه	تُفْعَلِينَ	کيږي يا به وسي په تا يوې ښځې
تشبيه مؤنث حاضر	تَفْعَلَانِ	کار کوي يا به يې وکړي تاسو دوې ښځې	تُفْعَلَانِ	کيږي يا به وسي په تاسو دوو ښځو
جمع مؤنث حاضر	تَفْعَلْنَ	کار کوي يا به يې وکړي تاسو ډېرې ښځې	تُفْعَلْنَ	کيږي يا به وسي په تاسو ډېرو ښځو
واحد مذکر ومؤنث متکلم	أَفْعَلُ	کار کوم يا به يې وکړم زه يو سړی يا ښځه	أُفْعَلُ	کيږي يا به وسي په ما يو سړي يا ښځې
تشبيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	نَفْعَلُ	کار کوو يا به يې وکړو موږ دوه يا ډېر خلک يا ښځې	نُفْعَلُ	کيږي يا به وسي په موږ دوو يا ډېرو خلکو يا ښځو

بحث نفي				صیغې
معنی	فعل مضارع مجهول	معنی	فعل مضارع معروف	
کار کېږي يا به وسي په يوه سړي	لَا يُفْعَلُ	کار نه کوي يا به ئې نه وکړي يو سړی	لَا يُفْعَلُ	واحد مذکر غائب
کيږي يا به وسي په دوو خلکو	لَا يُفْعَلَانِ	نه کوي يا به ئې نه وکړي دوه خلگ	لَا يُفْعَلَانِ	تثنيه مذکر غائب
کيږي يا به وسي په ډېرو خلکو	لَا يُفْعَلُونَ	نه کوي يا به ئې نه وکړي ډېر خلگ	لَا يُفْعَلُونَ	جمع مذکر غائب
نه کيږي يا به نه وسي په ېوې ښځې	لَا تُفْعَلُ	نه کوي يا به ئې نه وکړي يوه ښځه	لَا تُفْعَلُ	واحد مؤنث غائب
نه کيږي يا به نه وسي په دوو ښځو	لَا تُفْعَلَانِ	نه کوي يا به ئې نه وکړي دوې ښځې	لَا تُفْعَلَانِ	تثنيه مؤنث غائب
نه کيږي يا به نه وسي په ډېرو ښځو	لَا يُفْعَلْنَ	نه کوي يا به ئې نه وکړي ډيرې ښځې	لَا يُفْعَلْنَ	جمع مؤنث غائب
نه کيږي يا به نه وسي په تا يو سړي	لَا تُفْعَلُ	نه کوي يا به ئې نه وکړې ته يو سړی	لَا تُفْعَلُ	واحد مذکر حاضر

تثنيه مذکر حاضر	لَا تَفْعَلَانِ	نه کوي يا به ئې نه وکړئ تاسو دوه خلگ	لَا تَفْعَلَانِ	نه کيږي يا به نه وسي په تاسو دوو خلگو
جمع مذکر حاضر	لَا تَفْعَلُون	نه کوي يا به ئې نه وکړئ تاسو ډېر خلگ	لَا تَفْعَلُون	نه کيږي يا به نه وسي په تاسو ډېرو خلگو
واحد مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلِينَ	نه کوي يا به ئې نه وکړې ته يوه ښځه	لَا تَفْعَلِينَ	نه کيږي يا به نه وسي په تا يوې ښځې
تثنيه مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلَانِ	نه کوي يا به ئې نه وکړئ تاسو دوې ښځې	لَا تَفْعَلَانِ	نه کيږي يا به نه وسي په تاسو دوو ښځو
جمع مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلْنَ	نه کوي يا به ئې نه وکړئ تاسو ډېرې ښځې	لَا تَفْعَلْنَ	نه کيږي يا به نه وسي په تاسو ډېرو ښځو
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لَا أَفْعَلُ	نه کوم يا به يې نه وکړم زه يو سړی يا ښځه	لَا أَفْعَلُ	نه کيږي يا به نه وسي په ما يوه سړي يا ښځې
تثنيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	لَا نَفْعَلُ	نه کوو يا به ئې نه وکړو موږ دوه يا ډېر خلگ يا ښځې	لَا نَفْعَلُ	نه کيږي يا به نه وسي په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا ښځو

قاعده: د ماضي په پيل کي يو حرف د څلورو حروفو څخه زيات کړه، هغه څلور حروف دادي: (الف، تا، يا، ن) چي مجموعه يې (اتين) دي، دغه څلورو حروفو ته د مضارع علامت وايي، الف يوازي د يوې صېغې يعني واحد مذکر و مؤنث متکلم په سر کي راځي، او تاء په اتو صېغو کي يعني، درې مذکر حاضر، درې مؤنث حاضر، دوې مؤنث غائب، او ياء د مذکر غائب په درو صېغو او جمع مؤنث غائب کي، او نون په تشنيه او جمع مذکر او مؤنث متکلم په سر کي راوړه.

د مضارع په آخر کي پنځو صېغو ته پېښ ورکړه، هغه پنځه صېغې دادي: واحد مذکر غائب، واحد مؤنث غائب، واحد مذکر حاضر، واحد متکلم، تشنيه او جمع متکلم.

اوو (۷) صېغو ته نون اعرابي ورکړه او هغه اووه صېغې دادي: څلور د تشنيه چي په هغو کي نون اعرابي مکسور (زېر لرونکی) وي، دوې د جمع مذکر غائب او جمع مذکر حاضر، يو د واحد مؤنث حاضر چي په هغه کي نون اعرابي مفتوح (زور لرونکی) وي او نون جمع مؤنث لکه چي په ماضي کي هم راتلی، په مضارع کي هم راځي.

د مضارع مجهول جوړولو قاعده

د مضارع علامت ته پېښ ورکړه که يې چيري پېښ نه درلودی، او د آخر څخه لومړني حرف ته زور ورکړی که چيري زور نه وي، نور پر خپل حالت پرېږدی نو مضارع مجهوله به جوړه سي، لکه د يَضْرَبُ څخه يَضْرَبُ، د يَسْمَعُ څخه يَسْمَعُ، د يُكْرِمُ څخه يُكْرِمُ او د يَجْتَنِبُ څخه يَجْتَنِبُ.

فائده: پر مضارع مثبت باندي د لا په راوړلو سره مضارع منفي جوړېږي لکه لَا يَضْرِبُ : هغه وهل نه کوي .

تمرین

- ۱- د فعل مضارع هغه صېغې و بنیاست چي په آخر کي ئې پېښ راځي .
- ۲- د فعل مضارع د کومو صېغو په آخر کي نون اعرابي راځي ؟
- ۳- نون اعرابي په کومو صېغو کي مفتوح او په څو صېغو کي مکسور وي ؟

۴- د لانديو افعالو پوره صېغې د پورتنۍ نقشي سره سم وليکئ :

يَجْتَنِبُ، يَكْتُبُ، يَسْمَعُ، يَعْلَمُ، يَمْنَعُ.

۵- د لاندي صېغو معناوي وليکئ :

لَا يَكْتُبُونَ، يَسْمَعُونَ، تَعْلَمِينَ، يَكْتُبْنَ، نَمْنَعُ، أَتُرْكُ.

۶- لاندي ترجمې په عربي ژبه وليکئ :

موږ ليکل کوو، هغه ټول خلگ پوهيږي، زه منع کېږم، تاسو ټول خلگ ئې پرېږدئ، هغه ټولي ښځي يې اوري، ته يوه ښځه منعه کېږي، تاسو دوه خلگ لېکل کوئ. تاسو دوي ښځي لېکل کوئ، تاسو ټولي ښځي اورېدل کوئ، موږ منعه کېږو، زه يوه ښځه اورېدل کوم، هغه دوي ښځي ليکل کوي، موږ پوهېږو .

فصل:

نفي تاكيد په لن او نفي جحد په لم

بحث نفي تاكيد په كن فعل مستقبل				صېغې
معنی	نفي په لن مجهول	معنی	نفي په لن معروف	
هېڅکله کار نه کيږي په يوه سړي	لَنْ يَفْعَلَ	هېڅکله کار نه کوي يو سړی	لَنْ يَفْعَلَ	واحد مذکر غائب
هېڅکله نه کيږي په دوو خلکو	لَنْ يَفْعَلَا	هېڅکله نه کوي دوه خلک	لَنْ يَفْعَلَا	تثنيه مذکر غائب
هېڅکله نه کيږي په ډېرو خلکو	لَنْ يَفْعَلُوا	هېڅکله نه کوي ډېر خلک	لَنْ يَفْعَلُوا	جمع مذکر غائب
هېڅکله نه کيږي په يوې ښځې	لَنْ تَفْعَلَ	هېڅکله نه کوي يوه ښځه	لَنْ تَفْعَلَ	واحد مؤنث غائب
هېڅکله نه کيږي په دوو ښځو	لَنْ تَفْعَلَا	هېڅکله نه کوي دوې ښځې	لَنْ تَفْعَلَا	تثنيه مؤنث غائب
هېڅکله نه کيږي په ډېرو ښځو	لَنْ يَفْعَلْنَ	هېڅکله نه کوي ډيرې ښځې	لَنْ يَفْعَلْنَ	جمع مؤنث غائب

واحد مذکر حاضر	لَنْ تَفْعَلَ	هېڅکله نه کوي ته يو سړی	لَنْ تُفْعَلَ	هېڅکله نه کيږي په تا يو سړي
تثنيه مذکر حاضر	لَنْ تَفْعَلَا	هېڅکله نه کوي تاسو دوه خلک	لَنْ تُفْعَلَا	هېڅکله نه کيږي په تاسو دوو خلکو
جمع مذکر حاضر	لَنْ تَفْعَلُوا	هېڅکله نه کوي تاسو ډېر خلک	لَنْ تُفْعَلُوا	هېڅکله نه کيږي په تاسو ډېرو خلکو
واحد مؤنث حاضر	لَنْ تَفْعَلِي	هېڅکله نه کوي ته يوه ښځه	لَنْ تُفْعَلِي	هېڅکله نه کيږي په تا يوې ښځې
تثنيه مؤنث حاضر	لَنْ تَفْعَلَا	هېڅکله نه کوي تاسو دوې ښځې	لَنْ تُفْعَلَا	هېڅکله نه کيږي په تاسو دوو ښځو
جمع مؤنث حاضر	لَنْ تَفْعَلْنَ	هېڅکله نه کوي تاسو ډېرې ښځې	لَنْ تُفْعَلْنَ	هېڅکله نه کيږي په تاسو ډېرو ښځو
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لَنْ أَفْعَلَ	هېڅکله نه کوم زه يو سړی يا ښځه	لَنْ أَفْعَلَ	هېڅکله کار نه کيږي په ما يوه سړي يا ښځې

تثنيه و جمع مذكر مؤنث متكلم	لَنْ نَفْعَلَ	هېڅكله نه كوو موږ دوه يا ډېر خلگ يا بنځي	لَنْ نَفْعَلَ	هېڅكله كار نه كيږي په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو
-----------------------------------	---------------	---	---------------	--

بحث نفي جحد په كم فعل ماضي				صېغي
معنى	جحد مجهول	معنى	جحد معروف	
نه دي سوي په يوه سړي كار	لَمْ يُفْعَلْ	نه دي كړي يوه سړي كار	لَمْ يَفْعَلْ	واحد مذكر غائب
نه دي سوي په دوو خلگو	لَمْ يُفْعَلَا	نه دي كړي دوو خلگو	لَمْ يَفْعَلَا	تثنيه مذكر غائب
نه دي سوي په ډېرو خلگو	لَمْ يُفْعَلُوا	نه دي كړي ډېرو خلگو	لَمْ يَفْعَلُوا	جمع مذكر غائب
نه دي سوي په يوې بنځي	لَمْ تُفْعَلْ	نه دي كړي يوې بنځي	لَمْ تَفْعَلْ	واحد مؤنث غائب
نه دي سوي په دوو بنځو	لَمْ تُفْعَلَا	نه دي كړي دوو بنځو	لَمْ تَفْعَلَا	تثنيه مؤنث غائب
نه دي سوي په ډېرو بنځو	لَمْ يُفْعَلْنَ	نه دي كړي ډېرو بنځو	لَمْ يَفْعَلْنَ	جمع مؤنث غائب
نه دي سوي په تا يو سړي	لَمْ تُفْعَلْ	نه دي كړي تا يو سړي	لَمْ تَفْعَلْ	واحد مذكر حاضر

تثنيه مذکر حاضر	لَمْ تَفْعَلَا	نه دي کړي تاسو دوو خلگو	لَمْ تُفْعَلَا	نه دي سوي په تاسو دوو بنځو
جمع مذکر حاضر	لَمْ تَفْعَلُوا	نه دي کړي تاسو ډېرو خلگو	لَمْ تُفْعَلُوا	نه دي سوي په تاسو ډېرو بنځو
واحد مؤنث حاضر	لَمْ تَفْعَلِي	نه دي کړي تا يوې بنځي	لَمْ تُفْعَلِي	نه دي سوي په تا يوې بنځي
تثنيه مؤنث حاضر	لَمْ تَفْعَلَا	نه دي کړي تاسو دوو بنځو	لَمْ تُفْعَلَا	نه دي سوي په تاسو دوو بنځو
جمع مؤنث حاضر	لَمْ تَفْعَلْنَ	نه دي کړي تاسو ډېرو بنځو	لَمْ تُفْعَلْنَ	نه دي سوي په تاسو ډېرو بنځو
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لَمْ أَفْعَلْ	نه دي کړي ما يو سړي يا بنځي	لَمْ أَفْعَلْ	نه دي سوي په ما يو سړي يا بنځي
تثنيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	لَمْ نَفْعَلْ	نه دي کړي موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو	لَمْ نَفْعَلْ	نه دي سوي په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو

قاعده : ۱- لن د مضارع مثبت په سر کي راوړه او د واحد مذکر غائب، واحد مؤنث غائب، واحد مذکر حاضر او متکلم د دواړو صېغو پر آخر حرف د پېښ پر ځای زور راوړه، او د اوو صېغو څخه نون اعرابي

ايسته کړه او په دوو صېغو کي د جمع مؤنث نون پرېږده، نو نفي د تاکيد به په لن جوړ سي، لن فعل مضارع د خالص مستقبل په معنی کي کوي.

قاعده : ۲- لم د مضارع مثبت په سر کي راوړه او د کومو پنځو صېغو په آخر کي چي پېښ دی په هغو ټولو کي د پېښ پر خای جزم (وړغندی) راوړه که چيري حرف علت نه وي لکه : لَمْ يَنْصُرْ، لَمْ يَضْرِبْ، لَمْ يَسْمَعْ، او که چيري حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه : د يَدْعُوا ثَخَه لَمْ يَدْعُ، د يَرِي ثَخَه لَمْ يَرِ، د يَخْشِي ثَخَه لَمْ يَخْشَ، او په اوو صېغو کي نون اعرابي ايسته کړه، په دوو صېغو کي د جمع مؤنث نون پرېږده نو نفي په لم به جوړ سي، لم فعل مضارع د ماضي منفي په معنی کوي.

تمرین

۱- لن او لم په لفظو کي څه عمل کوي او په معناوو کي څه عمل کوي؟

۲- دلاندنيو الفاظو ټولي صېغې د پورتنی نقشي مطابق وليکئ:

لَنْ يَجْتَنِبَ، لَنْ يَسْمَعَ، لَمْ يَكْتُبْ، لَمْ يَعْلَمْ

۳- دلاندي صېغو معنی وښیاست:

لَنْ يَفْعَلُوا، لَمْ يَفْعَلُوا، لَنْ أَسْمَعَ، لَمْ يَجْتَنِبُوا، لَمْ يُتْرَكَنَّ.

۴- لاندي پښتو جملې په عربي ژبه ترجمه کړئ؟

زه هيڅکله ليکل نه کوم، هغه ښځه هيڅکله نه اوري، تاسو دوو خلکو پر هيز نه وکړ، تاسو ټول خلک نه پرېښودل کيږئ، موږ ونه ليکل، ته

يوه ښځه هيڅکله نه اورې، تا يوې ښځې نه واورېدل، تاسو ډېرې ښځې هيڅکله نه پرېښودل کړې، تاسو ټولي ښځې هيڅکله نه پرېښودل سواست.

فصل : لام تاکيد بانون تاکيد

لام تاکيد بانون ثقیله فعل مستقبل				صیغې
معنی	مجهول	معنی	معروف	
په یو سړي به کار خامخا وسي	لَيُفْعَلَنَّ	یو سړی به کار خامخا وکړي	لَيُفْعَلَنَّ	واحد مذکر غائب
په دوو خلکو به خامخا وسي	لَيُفْعَلَانِ	دوه خلک به یې خامخا وکړي	لَيُفْعَلَانِ	ثنیه مذکر غائب
په ډېرو خلکو به خامخا وسي	لَيُفْعَلُنَّ	ډېر خلک به یې خامخا وکړي	لَيُفْعَلُنَّ	جمع مذکر غائب
په یوې ښځې به خامخا وسي	لَتُفْعَلَنَّ	یوه ښځه به یې خامخا وکړي	لَتُفْعَلَنَّ	واحد مؤنث غائب
په دوو ښځو به خامخا وسي	لَتُفْعَلَانِ	دوې ښځې به یې خامخا وکړي	لَتُفْعَلَانِ	ثنیه مؤنث غائب
په ډېرو ښځو به خامخا وسي	لَيُفْعَلُنَّ	ډیرې ښځې به یې خامخا وکړي	لَيُفْعَلُنَّ	جمع مؤنث غائب
په تا یو سړي به خامخا وسي	لَتُفْعَلَنَّ	ته یو سړی به یې خامخا وکړې	لَتُفْعَلَنَّ	واحد مذکر حاضر

په تاسو دوه خلگو به خامخا وسي	لَتَفْعَلَانِ	تاسو دوه خلگ به يې خامخا وکړئ	لَتَفْعَلَانِ	تثنيه مذکر حاضر
په تاسو ډېرو خلگو به خامخا وسي	لَتَفْعَلُنَّ	تاسو ډېر خلگ به يې خامخا وکړئ	لَتَفْعَلُنَّ	جمع مذکر حاضر
په تايوې بنځي به خامخا وسي	لَتَفْعَلِينَ	ته يوه بنځه به يې خامخا وکړئ	لَتَفْعَلِينَ	واحد مؤنث حاضر
په تاسو دوو بنځو به خامخا وسي	لَتَفْعَلَانِ	تاسو دوې بنځي به يې خامخا وکړئ	لَتَفْعَلَانِ	تثنيه مؤنث حاضر
په تاسو ډېرو بنځو به خامخا وسي	لَتَفْعَلْنَانِ	تاسو ډېري بنځي به يې خامخا وکړئ	لَتَفْعَلْنَانِ	جمع مؤنث حاضر
په مايو سړي يا بنځي به خامخا وسي	لَا فَعَلَنَّ	زه يو سړی يا بنځه به يې خامخا وکړم	لَا فَعَلَنَّ	واحد مذکر ومؤنث متکلم
په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو به خامخا وسي	لَنَفْعَلَنَّ	موږ دوه يا ډېر خلگ يا بنځي به يې خامخا وکړو	لَنَفْعَلَنَّ	تثنيه وجمع مذکر و مؤنث متکلم

لام تاکید بانون خفیفه فعل مستقبل				صیغی
معنی	مجهول	معنی	معروف	
په یو سړي به کار خامخا وسي	لَيُفْعَلُنْ	یو سړی به کار خامخا وکړي	لَيُفْعَلُنْ	واحد مذکر غائب
				تثنیه مذکر غائب
په ډېرو خلکو به خامخا وسي	لَيُفْعَلُنْ	ډېر خلک به یې خامخا وکړي	لَيُفْعَلُنْ	جمع مذکر غائب
په یوې ښځې به خامخا وسي	لَتُفْعَلُنْ	یوه ښځه به یې خامخا وکړي	لَتُفْعَلُنْ	واحد مؤنث غائب
				تثنیه مؤنث غائب
				جمع مؤنث غائب
په تا یو سړي به خامخا وسي	لَتُفْعَلُنْ	ته یو سړی به یې خامخا وکړې	لَتُفْعَلُنْ	واحد مذکر حاضر
				تثنیه مذکر حاضر
په تاسو ډېرو خلکو به خامخا وسي	لَتُفْعَلُنْ	تاسو ډېر خلک به یې خامخا وکړئ	لَتُفْعَلُنْ	جمع مذکر حاضر

واحد مؤنث حاضر	لَتَفْعَلْنَ	ته یوه بنځه به یې خامخا وکړې	لَتُفْعَلْنَ	په تايوې بنځي به خامخا وسي
تثنيه مؤنث حاضر				
جمع مؤنث حاضر				
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لَا فَعَلْنَ	زه یو سړی یا بنځه به یې خامخا وکړم	لَا فُعَلْنَ	په مایو سړي یا بنځي به خامخا وسي
تثنيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	لَنَفْعَلْنَ	موږ دوه یا ډېر خلک یا بنځي به یې خامخا وکړو	لَنُفْعَلْنَ	په موږ دوو یا ډېرو خلکو یا بنځو به خامخا وسي

قاعده: نون تاکید پر دوه ډوله وي: نون ثقیله او نون خفیفه،

نون ثقیله: مشدد (شد لرونکي) نون ته وايي.

نون خفیفه: ساکن (وړغندي لرونکي) نون ته وايي.

نون ثقیله په څوارلس صېغو کې راځي او نون خفیفه یوازې په اتو

صېغو کې راځي، په پاته شپږو صېغو کې چې د نون ثقیله مخکې الف

وي نه راځي، لام تاکید همېشه مندر (زور لرونکی) وي.

د لام تاکید بانون ثقیله جوړولو قاعده داده چې د مضارع مثبت په

سر کې لام تاکید او په آخر کې نون ثقیله راوړه، د اوو صېغو څخه نون

اعرابي ایسته کړه، د جمع مذکر غائب او جمع مذکر حاضر د صېغو

څخه واو، او د واحد مؤنث حاضر د صېغې څخه یاء ایسته کړه.

په جمع مؤنث غائب او جمع مؤنث حاضر کي د نون ثقیله څخه مخکي الف زیات کړه ددې لپاره چي د جمع مؤنث نون او نون ثقیله په یو ځای کېدو سره صیغه درنه نه سي، دغه الف ته الف فاصل وایي ځکه دا د جمع مؤنث او د تاکید نون سره جلا کوي.

د نون ثقیله څخه مخکي په شپږو صېغو کي يعني څلور تشنې، جمع مؤنث غائب او جمع مؤنث حاضر کي الف وي، په جمع مذکر غائب او جمع مذکر حاضر کي د نون ثقیله څخه مخکي پېښ وي، په واحد مؤنث حاضر کي زېر وي او په پاته واحد مذکر غائب، واحد مؤنث غائب، واحد مذکر حاضر او متکلم په دواړو صېغو کي د نون ثقیله څخه مخکي زور وي.

د الف وروسته نون ثقیله مکسور (زېر لرونکی) وي او په پاته ټولو صېغو کي مفتوح (زور لرونکی).

د نون خفیفه هم هغه قاعده ده کوم چي د نون ثقیله ده، یوازي د ساکن او مشد د فرق سته.

سوالونه

۱. د تېرو سوو افعالو لکه: يَجْتَنِبُ، يَسْمَعُ، يَثْرُكُ او داسي نورو څخه د نون ثقیله او خفیفه صېغې وليکئ.

۲. لَيَفْعَلَنَّ، لَتَفْعَلَنَّ، لَيَفْعَلَنَّ د مضارع کومي صېغې دي او

څرنگه جوړي سوي دي؟

۳. د: (تَفْعَلَنَّ، تَفْعَلُونَ، يَفْعَلَانِ، أَفْعَلُ) څخه لام تاکید بانون

ټاڪيد ثقيله و خفيفه جوړ كړئ :

۴. هغه كومي اووه صېغې دي چي نون اعرابي وړ څخه ايسته

كيزي؟

۵. الف فاصل څه ته وايي؟

۶. (لَيَجْتَنِبَنَّ، لَتَعْلَمَنَّ، لَنَسْمَعَنَّ، لَتَتْرُكَنَّ) دغه صېغې په

پښتو ترجمه كړئ :

۷. لاندې پښتو جملې په عربي وليكئ

مور به يې خامخا وليكو.

هغه دوه خلك به خامخا منع سي.

تاسو ډېري ښځي به خامخا منعه سي.

هغه ډېر خلك به خامخا ولاړ سي.

تاسو دوي ښځي به يې خامخا واورئ.

هغه يوه ښځه به خامخا پرېښودل سي.

زه يو سړي يې خامخا اورم.

هغه ډېري ښځي به خامخا ولاړي سي.

فصل : د امر صېغې

صېغې	د فعل امر صېغې			
	امر معروف	معنی	مجهول	
واحد مذکر غائب	لِيَفْعَلْ	يو سړی دي کار وکړي	لِيُفْعَلْ	په يوه سړي دي کار وسي
تشبيه مذکر غائب	لِيَفْعَلَا	دوه خلگ دي يې وکړي	لِيُفْعَلَا	په دوو خلگو دي وسي
جمع مذکر غائب	لِيَفْعَلُوا	ډېر خلگ دي يې وکړي	لِيُفْعَلُوا	په ډېرو خلگو دي وسي
واحد مؤنث غائب	لِتَفْعَلْ	يوه ښځه دي يې وکړي	لِتُفْعَلْ	په يوې ښځي دي وسي
تشبيه مؤنث غائب	لِتَفْعَلَا	دوې ښځي دي يې وکړي	لِتُفْعَلَا	په دوو ښځو دي وسي
جمع مؤنث غائب	لِيَفْعَلْنَ	ډېري ښځي دي يې وکړي	لِيُفْعَلْنَ	په ډېرو ښځو دي وسي
واحد مذکر حاضر	اِفْعَلْ	ته يو سړی يې وکړه	لِتُفْعَلْ	په تايو سړي دي وسي
تشبيه مذکر حاضر	اِفْعَلَا	تاسو دوه خلگ يې وکړئ	لِتُفْعَلَا	په تاسو دوو خلگو دي وسي

جمع مذكر حاضر	افعلوا	تاسو ډېر خلگ يې وکړئ	لِثْفَعَلُوا	په تاسو ډېرو خلگو دي وسي
واحد مؤنث حاضر	افعلی	ته يوه ښځه يې وکړه	لِثْفَعَلِي	په تايوې ښځي دي وسي
تشنيه مؤنث حاضر	افعلَا	تاسو دوې ښځي يې وکړئ	لِثْفَعَلَا	په تاسو دوو ښځو دي وسي
جمع مؤنث حاضر	افعلن	تاسو ډېري ښځي يې وکړئ	لِثْفَعَلْنَ	په تاسو ډېرو ښځو دي وسي
واحد مذكر ومؤنث متکلم	لا فَعَلْ	زه يو سړی يا ښځه دي يې وکړم	لِا فَعَلْ	په مايو سړي يا ښځي دي وسي
تشنيه وجمع مذكر ومؤنث متکلم	لِنَفَعَلْ	موږ دوه يا ډېر خلگ يا ښځي دي يې وکړو	لِنَفَعَلْ	په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا ښځو دي وسي

فعل امر بانون ثقیله				صېغې
معروف	معنی	مجهول	معنی	
واحد مذکر غائب	لِيَفْعَلَنَّ	یو سړی دی کار خامخا وکړي	لِيُفْعَلَنَّ	په یوه سړي دی کار خامخا وسي
تثنیه مذکر غائب	لِيَفْعَلَانِ	دوه خلک دي یې خامخا وکړي	لِيُفْعَلَانِ	په دوو خلگو دی خامخا وسي

جمع مذکر غائب	لَيُفْعَلَنَّ	دېر خلک دي يې خامخا وکړي	لَيُفْعَلَنَّ	په دېرو خلکو دي خامخا وسي
واحد مؤنث غائب	لَتَفْعَلَنَّ	يوه ښځه دي يې خامخا وکړي	لَتَفْعَلَنَّ	په يوې ښځې دي خامخا وسي
تشبيه مؤنث غائب	لَتَفْعَلَانِ	دوې ښځې دي يې خامخا وکړي	لَتَفْعَلَانِ	په دوو ښځو دي خامخا وسي
جمع مؤنث غائب	لَيُفْعَلُنَّ	دېري ښځې دي يې خامخا وکړي	لَيُفْعَلُنَّ	په دېرو ښځو دي خامخا وسي
واحد مذکر حاضر	اِفْعَلَنَّ	ته يو سړی دي يې خامخا وکړې	اِفْعَلَنَّ	په تايو سړي دي خامخا وسي
تشبيه مذکر حاضر	اِفْعَلَانِ	تاسو دوه خلک دي يې خامخا وکړئ	اِفْعَلَانِ	په تاسو دوو خلکو دي خامخا وسي
جمع مذکر حاضر	اِفْعَلَنَّ	تاسو دېر خلک دي يې خامخا وکړئ	اِفْعَلَنَّ	په تاسو دېرو خلکو دي خامخا وسي
واحد مؤنث حاضر	اِفْعَلَنَّ	ته يوه ښځه دي يې خامخا وکړې	اِفْعَلَنَّ	په تايوې ښځې دي خامخا وسي
تشبيه مؤنث حاضر	اِفْعَلَانِ	تاسو دوې ښځې دي يې خامخا وکړئ	اِفْعَلَانِ	په تاسو دوو ښځو دي خامخا وسي

جمع مؤنث حاضر	إِفْعَلْنَانِ	تاسو ډېري بنځي دي يې خامخا وکړئ	لِتُفْعَلْنَانِ	په تاسو ډېرو بنځو دي خامخا وسي
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لِإِفْعَلَنَّ	زه يو سړی يا بنځه دي يې خامخا وکړم	لِإِفْعَلَنَّ	په ما يو سړي يا بنځي دي خامخا وسي
تشبيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	لِنَفْعَلَنَّ	مور ډوډه يا ډېر خلگ يا بنځي دي يې خامخا وکړو	لِنَفْعَلَنَّ	په مور ډوډو يا ډېرو خلگو يا بنځو دي خامخا وسي
فعل امر بانون خفيفه				صیغې
معروف	معنی	مجهول	معنی	
واحد مذکر غائب	لِيَفْعَلَنَّ	يو سړی دي کار خامخا وکړي	لِيَفْعَلَنَّ	په يو سړي دي خامخا وسي
تشبيه مذکر غائب				
جمع مذکر غائب	لِيَفْعَلَنَّ	ډېر خلگ دي يې خامخا وکړي	لِيَفْعَلَنَّ	په ډېرو خلگو دي خامخا وسي
واحد مؤنث غائب	لِتَفْعَلَنَّ	يوه بنځه دي يې خامخا وکړي	لِتَفْعَلَنَّ	په يوې بنځي دي خامخا وسي
تشبيه مؤنث غائب				

جمع مؤنث غائب				
واحد مذکر حاضر	إِفْعَلْنَ	ته یو سړی دي یې خامخا وکړې	لِتُفْعَلْنَ	په تاسو سړي دي خامخا وسي
تشبيه مذکر حاضر				
جمع مذکر حاضر	إِفْعَلْنَ	تاسو ډېر خلگ دي یې خامخا وکړئ	لِتُفْعَلْنَ	په تاسو ډېرو خلگو دي خامخا وسي
واحد مؤنث حاضر	إِفْعَلْنَ	ته یوه ښځه دي یې خامخا وکړې	لِتُفْعَلْنَ	په تاسو یوې ښځي دي خامخا وسي
تشبيه مؤنث حاضر				
جمع مؤنث حاضر				
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لِإِفْعَلْنَ	زه یو سړی یا ښځه دي یې خامخا وکړم	لِإِفْعَلْنَ	په مایو سړي یا ښځي دي خامخا وسي
تشبيه وجمع مذکر ومؤنث متکلم	لِنَفْعَلْنَ	موږ دوه یا ډېر خلگ یا ښځي دي یې خامخا وکړو	لِنَفْعَلْنَ	په موږ دوو یا ډېرو خلگو یا ښځو دي خامخا وسي

قاعده: فعل امر د فعل مضارع څخه جوړیږي، امر معروف د مضارع معروف څخه او امر مجهول د مضارع مجهول څخه، غائب د غائب

څخه، حاضر د حاضر څخه او متکلم د متکلم څخه، يعني د امر هره
صېغه چي جوړول وي د مضارع د هغه صېغې څخه جوړېږي، تفصيل
يې په لاندي ډول دی:

امر غائب معروف د مضارع غائب معروف څخه جوړېږي.

امر غائب مجهول د مضارع غائب مجهول څخه جوړېږي.

امر حاضر معروف د مضارع حاضر معروف څخه جوړېږي.

امر حاضر مجهول د مضارع حاضر مجهول څخه جوړېږي.

امر متکلم معروف د مضارع متکلم معروف څخه جوړېږي.

امر متکلم مجهول د مضارع متکلم مجهول څخه جوړېږي.

ددغه ټولو د جوړولو قاعده داده چي د مضارع مثبت په سر کي لام
مکسوره (زېر لرونکی لام) راوړه او آخري حرف ئې ساکن کړه، که نون
اعرابي وي نو هغه ايسته کړه او د جمع مؤنث نون پرېږده، که حرف
علت نه وي لکه د يَضْرِبُ څخه لِيَضْرِبُ، د يَضْرِبُ څخه لِيَضْرِبُ، د
تُضْرَبُ څخه لَتُضْرَبُ، د أَضْرِبُ څخه لِأَضْرِبُ، د أَضْرِبُ څخه
لِأَضْرِبُ، د يَضْرِبَانِ څخه لِيَضْرِبَانِ او د يَضْرِبْنِ څخه لِيَضْرِبْنِ،
او که حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه د يَدْعُو څخه لِيَدْعُو، د
يَرْمِي څخه لِيَرْمِي او د يَخْشِي څخه لِيَخْشِي،

د امر حاضر معروف د جوړولو خاص قاعده

د امر حاضر معروف جوړولو قاعده داده چي د مضارع حاضر
معروف څخه د مضارع علامه (تاء) ايسته کولو وروسته که اول حرف

متحرک (زور، زهر او پېښ لرونکی) وي نو آخري حرف ساکن کړه او که حرف علت نه وي لکه د تُعَلِّمُ څخه عَلِّمُ او د تَضَعُ څخه ضَعُ، او که حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه د تَقِي څخه قِ .

او که چيري د مضارع د علامې ايسته کولو وروسته اول حرف ساکن وي نو عين کلمې ته وگوره، که عين کلمه مفتوح يا مکسور وي نو په سر کي همزه وصل مکسور راوړه که حرف علت نه وي لکه د تَسْمَعُ څخه اِسْمَعُ او د تَضْرِبُ څخه اِضْرِبُ ، او که حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه د تَرِي څخه اِرِمُ او د تَخْشِي څخه اِخْشُ ،

که عين کلمه مضموم (پېښ لرونکې) وي نو په سر کي همزه وصل مضموم راوړه که چيري حرف علت نه وي لکه د : تَنْصُرُ څخه اَنْصُرُ او که حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه د تَدْعُو څخه اُدْعُ ،

فائده: په امر کي د جمع مؤنث نون پر خپل حال پاته کيږي او نون اعرابي ايسته کيږي،

فائده: څرنگه چي نون ثقيله او خفيفه په فعل مضارع کي راځي همداسي په فعل امر کي هم راځي، مگر په امر کي لام تاکيد نه راوړل کيږي .

فائده: لام تاکيد مفتوح وي او د هغه په معنی کي (خامخا) وي، لام امر مکسور وي او د هغه په معنی کي (بايد) راځي .

فائده: همزه وصل هغه همزه ده چي د خپل مخکني حرف سره يوځای

سي، په ويلو كي نه ويل كيږي مگر په لېكلو كي وي لكه: فَاطْلُبْ ثُمَّ
أَطْلُبْ.

پوښتني

- (۱) د اِسْمَعْ، اُكْتُبْ، اجْتَنِبْ، خخه د امر ټولي صېغې وليكئ.
- (۲) په لام تاكيد او لام امر كي خه فرق دي؟
- (۳) د امر حاضر معروف د جوړولو قاعده وښياست.
- (۴) همزه وصل خه شي ته وايي؟
- (۵) د لاندي الفاظو معنی وليكئ:

لِيَكْتُبُوا، اُتْرُكُوا، لَتَعْلَمَنَّ، اِمْنَعَنَّ، لَا كُتِبَنَّ، اِعْلَمُوا،

لَيَمْنَعَنَّ، اُتْرُكَنَّ، لَيَسْمَعَنَّ، لَتُشْرَكُوا

- (۶) لاندي جملې په عربي وليكئ:

تاسو ډېر خلگ ليكل وکړئ،

تاسو ډېر خلگ ئې خامخا وليکئ.

هغه ډېري ښځي بايد پر هيز وکړي.

ته يوه ښځه يې پر پرده.

هغه دوي ښځي ئې بايد واورې.

موږ ئې بايد خامخا پر پرده.

تاسو ټولي ښځي يې واورئ.

تاسو ټولي ښځي يې خامخا واورئ.

ته يو سړی منعه سه.

هغه ډېر خلگ بايد خامخا منع سي.
تاسو دوه خلگ خامخا منع سي.

فصل : د نهي صېغې

صېغې	د فعل نهي صېغې		
	معروف	معنی	مجهول
واحد مذکر غائب	لَا يَفْعَلُ	يو سړی دی یې نه کوي	لَا يَفْعَلُ
تشبيه مذکر غائب	لَا يَفْعَلَا	دوه خلگ دي یې نه کوي	لَا يَفْعَلَا
جمع مذکر غائب	لَا يَفْعَلُوا	ډېر خلگ دي یې نه کوي	لَا يَفْعَلُوا
واحد مؤنث غائب	لَا تَفْعَلُ	يوه ښځه دی یې نه کوي	لَا تَفْعَلُ
تشبيه مؤنث غائب	لَا تَفْعَلَا	دوې ښځې دی یې نه کوي	لَا تَفْعَلَا
جمع مؤنث غائب	لَا يَفْعَلْنَ	ډېرې ښځې دی یې نه کوي	لَا يَفْعَلْنَ
واحد مذکر حاضر	لَا تَفْعَلْ	ته يو سړی یې مه کوه	لَا تَفْعَلْ
واحد مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلِي	تو يو ښځه یې مه کوه	لَا تَفْعَلِي

په تاسو دوو خلگو دي نه کيږي	لَا تُفْعَلَا	تاسو دوه خلگ يې مه کوئ	لَا تَفْعَلَا	تشنيه مذکر حاضر
په تاسو ډېرو خلگو دي نه کيږي	لَا تُفْعَلُوا	تاسو ډېر خلگ يې مه کوئ	لَا تَفْعَلُوا	جمع مذکر حاضر
په تايوې بنځي دي نه کيږي	لَا تُفْعَلِي	ته يوه بنځه يې مه کوه	لَا تَفْعَلِي	واحد مؤنث حاضر
په تاسو دوو بنځو دي نه کيږي	لَا تُفْعَلَا	تاسو دوې بنځي يې مه کوئ	لَا تَفْعَلَا	تشنيه مؤنث حاضر
په تاسو ډېرو بنځو دي نه کيږي	لَا تُفْعَلْنَ	تاسو ډېري بنځي يې مه کوئ	لَا تَفْعَلْنَ	جمع مؤنث حاضر
په مايو سړي يا بنځي دي نه کيږي	لَا أُفْعَلُ	زه يو سړی يا بنځه دي يې نه کوم	لَا أُفْعَلُ	واحد مذکر و مؤنث متکلم
په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو دي نه کيږي	لَا نُفْعَلُ	موږ دوه يا ډېر خلگ يا بنځي دي يې نه کوو	لَا نُفْعَلُ	تشنيه و جمع مذکر و مؤنث متکلم

نهي بانون ثقيله				صېغې
معنی	مجهول	معنی	معروف	

واحد مذکر غائب	لَا يُفْعَلَنَّ	یو سړی دی یې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلَنَّ	په یو سړي دي خامخا نه کيږي
تشبيه مذکر غائب	لَا يُفْعَلَانِ	دوه خلگ دي یې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلَانِ	په دوو خلگو دي خامخا نه کيږي
جمع مذکر غائب	لَا يُفْعَلُونَ	ډېر خلگ دي یې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلُونَ	په ډېرو خلگو دي خامخا نه کيږي
واحد مؤنث غائب	لَا تُفْعَلَنَّ	یوه ښځه دي یې خامخا نه کوي	لَا تُفْعَلَنَّ	په یوې ښځي دي خامخا نه کيږي
تشبيه مؤنث غائب	لَا تُفْعَلَانِ	دوې ښځي دي یې خامخا نه کوي	لَا تُفْعَلَانِ	په دوو ښځو دي خامخا نه کيږي
جمع مؤنث غائب	لَا يُفْعَلْنَ	ډېرې ښځي دي یې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلْنَ	په ډېرو ښځو دي خامخا نه کيږي
واحد مذکر حاضر	لَا تُفْعَلَنَّ	ته یو سړی یې خامخا مه کوه	لَا تُفْعَلَنَّ	په تاسو سړي دي خامخا نه کيږي
تشبيه مذکر حاضر	لَا تُفْعَلَانِ	تاسو دوه خلگ یې خامخا مه کوي	لَا تُفْعَلَانِ	په تاسو دوو خلگو دي خامخا نه کوه

جمع مذکر حاضر	لَا تَفْعَلَنَّ	تاسو ډېر خلگ يې خامخا مه کوي	لَا تُفْعَلَنَّ	په تاسو ډېرو خلگو دي خامخا نه کيږي
واحد مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلِيَنَّ	ته يوه ښځه يې خامخا مه کوه	لَا تُفْعَلِيَنَّ	په تايوې ښځي دي خامخا نه کيږي
تشبيه مؤنث حاضر	لَا تُفْعَلَانِ	تاسو دوې ښځي يې خامخا مه کوي	لَا تُفْعَلَانِ	په تاسو دوو ښځو دي خامخا نه کيږي
جمع مؤنث حاضر	لَا تُفْعَلُنَّ	تاسو ډېري ښځي يې خامخا مه کوي	لَا تُفْعَلُنَّ	په تاسو ډېرو ښځو دي خامخا نه کيږي
واحد مذکر ومؤنث متکلم	لَا أَفْعَلَنَّ	زه يو سړی يا ښځه دي يې خامخا نه کوم	لَا أَفْعَلَنَّ	په مايو سړي يا ښځي دي خامخا نه کيږي
تشبيه وجمع مذکر و مؤنث متکلم	لَا تَفْعَلَنَّ	موږ دوه يا ډېر خلگ يا ښځي دي يې خامخا نه کوو	لَا تُفْعَلَنَّ	په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا ښځو دي خامخا نه کيږي

نهي بانون خفيفه				صېغې
معروف	معنی	مجهول	معنی	
لَا يَفْعَلَنَّ	يو سړی دي يې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلَنَّ	په يو سړي دي خامخا نه کيږي	واحد مذکر غائب

تشنيه مذکر غائب				
جمع مذکر غائب	لَا يَفْعَلُنْ	ډېر خلگ دي يې خامخا نه کوي	لَا يُفْعَلُنْ	په ډېرو خلگو دي خامخا نه کيږي
واحد مؤنث غائب	لَا تَفْعَلِنْ	يوه ښځه دي يې خامخا نه کوي	لَا تُفْعَلِنْ	په يوې ښځې دي خامخا نه کيږي
تشنيه مؤنث غائب				
جمع مؤنث غائب				
واحد مذکر حاضر	لَا تَفْعَلُنْ	ته يو سړی يې خامخا مه کوه	لَا تُفْعَلُنْ	په تايو سړي دي خامخا نه کيږي
تشنيه مذکر حاضر				
جمع مذکر حاضر	لَا تَفْعَلُنْ	تاسو ډېر خلگ يې خامخا مه کوي	لَا تُفْعَلُنْ	په تاسو ډېرو خلگو دي خامخا نه کيږي
واحد مؤنث حاضر	لَا تَفْعَلِنْ	ته يوه ښځه يې خامخا مه کوه	لَا تُفْعَلِنْ	په تايوې ښځې دي خامخا نه کيږي

				تشنيه مؤنث حاضر
				جمع مؤنث حاضر
په ما يو سړي يا بنځي دي خامخانه كيږي	لَا أَفْعَلُنْ	زه يو سړی يا بنځه دي يې خامخانه کوم	لَا أَفْعَلُنْ	واحد مذکر ومؤنث متکلم
په موږ دوو يا ډېرو خلگو يا بنځو دي خامخا نه كيږي	لَا نَفْعَلُنْ	موږ دوه يا ډېر خلگ يا بنځي دي يې خامخا نه کوو	لَا نَفْعَلُنْ	تشنيه وجمع مذکر و مؤنث متکلم

قاعده: د مضارع مثبت په سر کي د نهي لام راوړه او پر کومو پنځو صېغو چي پېښ وي هغو ته جزم (وړغندی) ورکړه که حرف علت نه وي لکه: لَا تَضْرِبْ، لَا تَسْمَعْ، لَا تَنْصُرْ، او که حرف علت وي نو هغه ايسته کړه لکه: لَا تَدْعُ، لَا تَرْمِ، لَا تَخْشَ، د اوو صېغو څخه نون اعرابي ايسته کړه او د جمع مؤنث نون پر خپل حال پرېږده.

څرنګه چي نون ثقيله او خفيفه په فعل مضارع کي راځي همدا سي په نهي کي هم راځي مګر د امر په ډول لام تاکيد په نهي کي هم نه راځي

پوښتني

(۱) د: لَا يَجْتَنِبُ، لَا يَتْرُكُ، لَا يَمْنَعُ خه نهې ټولي صېغې وليکئ

(۲) لاندې صېغې په پښتو ترجمه کړئ:

لَا تَمْنَعُوا، لَا يَتْرُكُنْ، لَا يَجْتَنِبَا، لَا تَمْنَعِي،

لَا تَتْرُكُنْ، لَا تَتْرُكُنَّ، لَا تَعْلَمَنَّ

(۳) لاندې جملې په عربي ترجمه کړئ

❖ ته يوه ښځه مه منعه کيږه.

❖ هغه ډېري ښځي دي يې نه پرېږدي.

❖ زه هيڅکله نه منعه کيږم.

❖ تاسو خلک مه منعه کيږئ.

❖ هغه دوې ښځي دي يې خامخا نه ليکي.

فائده: اوس موږ د نفي تاکيد په لن، لام تاکيد په نون تاکيد، امر په

نون تاکيد، نهې په نون تاکيد فرق بيانوو، که چيري شاگرد په شوق او

همت سره دغه زده کړي نود صرفود صېغو په يادولو سره به د ترجمې

ښه طاقت پيدا سي، وبالله التوفيق.

لَنْ يَفْعَلَ هېڅکله دي کار نه کوي يو سړی.

لَا يَفْعَلَنَّ هېڅکله دي کار نه کوي يو سړی.

لَيَفْعَلَنَّ خامخا دي کار وکړي يو سړی.

لَيَفْعَلَنَّ خامخا دي کار وکړي يو سړی.

په پښتو يې ترجمه کړئ:

لَنْ أَضْرِبَ	لَا أَضْرِبَنَّ	لَا أَضْرِبَنَّ	لَا أَضْرِبَنَّ
لَيَسْمَعَنَّ	لَنْ يَسْمَعَ	لَا يَسْمَعَنَّ	لَا يَسْمَعَنَّ
لَا تَمْنَعَنَّ	لَمْ تَمْنَعْ	لَمْ تَمْنَعْ	لَمْ تَمْنَعْ
لَا تَمْنَعَنَّ	لَمْ تَمْنَعْ	لَمْ تَمْنَعْ	لَمْ تَمْنَعْ

په عربي يې ترجمه کړئ:

- ❖ هېڅکله يې نه اوري ډېري ښځي .
- ❖ هېڅکله دي يې نه اوري ډېري ښځي .
- ❖ ډېري ښځي دي يې خامخا و اوري .
- ❖ ډيري ښځي يې بايد خامخا و اوري .
- ❖ تاسو ډېر خلگ يې هېڅکله مه پرېږدئ .
- ❖ تاسو ډېر خلگ يې هېڅکله نه پرېږدئ .
- ❖ تاسو ډېري خلگ يې خامخا پرېږدئ .
- ❖ ډېر خلگ خامخا پرهيز کوي .
- ❖ ډېر خلگ بايد خامخا پرهيز وکړي .

فصل : اسم فاعل

کوم لفظ چي يو کار کوونکی وښيي هغه ته اسم فاعل وايي، لکه
فَاعِلٌ : کوونکی سړی، فَاعِلَةٌ : کوونکې ښځه.

د اسم فاعل صېغې			
واحد	فَاعِلٌ	يو سړی کوونکی	مذکر
تثنيه	فَاعِلَانِ	دوه خلک کوونکي	
جمع	فَاعِلُونَ	ډېر خلک کوونکي	
واحد	فَاعِلَةٌ	يوه ښځه کونکې	مؤنث
تثنيه	فَاعِلَتَانِ	دوې ښځې کونکي	
جمع	فَاعِلَاتٌ	ډېرې ښځې کونکي	

قاعده: که ماضي درې حرفيزه وي نو د اسم فاعل واحد مذکر صېغه د (فَاعِلٌ) پر وزن وي، لکه د نَصَرَ خخه نَاصِرٌ، د ضَرَبَ خخه ضَارِبٌ، او د سَمِعَ خخه سَامِعٌ،

که د ماضي اوله صېغه تردرو حروفو زياته وي نو اسم فاعل د مضارع معروف خخه داسي جوړ کړه چي د مضارع علامه ايسته کړه او د هغه پر خای مضموم (پېښ لرونکی) ميم راوړه او د آخري خخه مخکي حرف ته زېر ورکړه، او که زېروي نو پر آخري حرف تنوين راوړه لکه د يُكْرِمُ خخه مُكْرِمٌ، د يَجْتَنِبُ خخه مُجْتَنِبٌ او د يَتَقَبَّلُ خخه مُتَقَبِّلٌ

سوالونه

۱. د: سَامِعٌ، مُجْتَنِبٌ، مُنْتَصِرٌ، مُتَّقِبٌ د اسم فاعل ټولي صېغې وليکئ:

۲. د: عَالِمُونَ، مُجْتَنِبَةٌ، تَارِكَاتٌ، مَانِعَانِ، معنی وښیاست.

۳. لاندې پښتو جملې په عربي ترجمه کړئ؟

❖ دوي پرېښودونکي ښځي.

❖ ډېري پر هيز کونکي ښځي.

❖ دوه ليکونکي خلگ.

❖ ډېر منعه کېدونکي خلگ.

❖ يوه اورېدونکي ښځه.

❖ دوي پر هيز کوونکي ښځي.

❖ دوه اورېدونکي خلگ.

❖ ډېري منعه کوونکي ښځي.

فصل: اسم مفعول

کوم لفظ چي هغه کس يا شی وښيي چي پر هغه کار سوی وي نو

هغه ته اسم مفعول وايي، لکه مَفْعُولُ: کړل سوی، مَفْعُولَةٌ: کړل

سوي.

د اسم مفعول			
مذکر	واحد	مَفْعُولٌ	پریوه سړي کار سوی
	تثنيه	مَفْعُولَانِ	پر دوو خلکو کار سوی
	جمع	مَفْعُولُونَ	کړل سوي ډېر خلک
مؤنث	واحد	مَفْعُولَةٌ	کړل سوي یوه ښځه
	تثنيه	مَفْعُولَتَانِ	کړل سوي دوې ښځي
	جمع	مَفْعُولَاتٌ	کړل سوي ډېري ښځي

قاعده: که ماضي درې حرفیزه وي نو واحد مذکر اسم مفعول د (مَفْعُولٌ) پر وزن راځي لکه د نَصَرَ خڅه مَنصُورٌ، د ضَرَبَ خڅه مَضْرُوبٌ او د سَمِعَ خڅه مَسْمُوعٌ،

او که ماضي تر درې حرفه زیاته وي نو اسم مفعول د مضارع مجهول خڅه داسي جوړ کړه چي د مضارع علامه ایسته کړه او د هغه پر ځای مضموم (پېښ لرونکی) میم راوړه، په آخر کي تنوین ورکړه لکه د يُکْرِمُ خڅه مُکْرِمٌ، د يُجْتَنَبُ خڅه مُجْتَنَبٌ او د يُتَقَبَّلُ خڅه مُتَقَبَّلٌ،

سوالونه

۱. د: مُجْتَنَبٌ، مُسْتَنْصَرٌ، مُتَقَبَّلٌ ټولي صېغې ولیکئ.
۲. دلاندي الفاظو معنی وښیاست:

مَسْمُوعُونَ، مَعْلُومَاتٌ، مَثْرُوكَةٌ، مَنصُورَانِ

۳. لاندې پښتو جملې په عربي ترجمه کړئ؟

❖ یوه وهل سوي ښځه.

❖ دوې پرېښودل سوي ښځې.

❖ ډېر مرسته کړل سوي خلک.

فصل : اسم تفضیل

کوم لفظ چې د یوه کوونکي لويي وښيي هغه ته اسم تفضیل وایي، صېغې یې په لاندې ډول دي:

د اسم تفضیل			
مذکر	واحد	أَفْعَلُ	زیات کوونکی یو سړی
	تثنيه	أَفْعَلَانِ	زیات کوونکي دوه خلک
	جمع	أَفْعَلُونَ أَفَاعِلُ	زیات کوونکي ډېر خلک
مؤنث	واحد	فُعْلَى	زیاته کوونکې یوه ښځه
	تثنيه	فُعْلَيَانِ	زیاتي کوونکي دوې ښځې
	جمع	فُعْلَيَاتُ فُعْلٌ	زیاتي کوونکي ډېرې ښځې

قاعدہ: اسم تفضیل واحد مذکر همېشه د (أَفْعَلُ) پر وزن جوړېده او

واحد مؤنث د (فُعَلَى) پروزن، لکه: اَکْبَرُ، کُبْرَى، أَصْغَرُ، صُغْرَى.
که ماضی درې حرفیزه نه وي نو د هغه اسم تفضیل نه راځي.

سوالونه

۱. د اَسْمَعُ، اَمْنَعُ، اَعْلَمُ څخه د اسم تفضیل ټولي صېغې ولیکئ:
۲. د: اَعْلَمُونَ، سَمْعِيَّاتُ، اَضَارِبُ معنی وښیاست.
۳. لاندې پښتو جملې په عربي ترجمه کړئ؟
 - ❖ دوه ډېر اوږدو نكي خلک.
 - ❖ دوې ډېرې وهونکي ښځې.
 - ❖ ډېرې پوهیدونکي ښځې.
 - ❖ ډېر اوږدو نكي ټوله خلک.

فصل: اسم ظرف

کوم لفظ چې د یو کار د ځای یا وخت نوم وښيي هغه ته اسم ظرف وایي، صېغې یې په لاندې ډول دي:

اسم ظرف		
واحد	مَفْعَلٌ	یو وخت یا یو ځای د کار کولو
تنیه	مَفْعَلَانِ	دوه وخته یا دوه ځایه د کار کولو
جمع	مَفَاعِلُ	ډېرو وختونه یا ډېرو ځایونه د کار کولو

قاعده: د درې حرفیزه ماضي ظرف د فعل مضارع د واحد مذكر صیغې څخه داسې جوړ کړه چې د مضارع علامه ایسته کړه او د هغه پر حای مفتوح میم راوړه، که عین کلمه مضموم وي نو هغه ته زور ورکړه او کنه نو پر خپل حال یې پرېږده، آخري حرف ته تنوین ورکړه، لکه د **يَنْصُرُ** څخه **مَنْصَرٌ**، د **يَضْرِبُ** څخه **مَضْرِبٌ** او د **يَسْمَعُ** څخه **مَسْمَعٌ**.

که ماضي درې حرفیزه نه وي نو د هغه اسم ظرف او اسم مفعول دواړه یوډول وي.

سوالونه

۱. د **مَضْرِبٌ**، **مَنْصَرٌ**، **مَقْتُلٌ** څخه د اسم ظرف ټولي صیغې ولیکئ.

۲. د **مَضَارِبٌ**، **مَسَاجِدُ**، **مَدَارِسُ** معنی وښیاست.

۳. لاندې جملې په عربي ولیکئ:

❖ دوه دوه لویو ځایونه.

❖ دوه وختونه د مرستې کولو.

فصل : اسم آله

کوم لفظ چي د يو کارکوونکي شي نوم وښيي هغه ته اسم آله وایي، صیغې یې په لاندې ډول دي:

اسم آله		
يوه آله د کار کولو	مِفْعَلٌ	واحد
	مِفْعَلَةٌ	
	مِفْعَالٌ	
دوې آلې د کار کولو	مِفْعَلَانِ	تثنیه
	مِفْعَلَتَانِ	
	مِفْعَالَانِ	
ډېرې آلې د کار کولو	مَفَاعِلُ	جمع
	مَفَاعِلُ	
	مَفَاعِلُ	

قاعده: اسم آله د مضارع معروف څخه داسي جوړېږي:

۱. د مضارع علامه ایسته کړه او مکسور میم راوړه، عین کلمې ته زور ورکړه که چیرې زور نه وي او آخري حرف ته تنوین ورکړه.
۲. د اول صورت په اخر کې تاء زیاته کړه.

۳. د مضارع د علامې پر خای میم مکسور راوړه ، د عین کلمې وروسته الف زیات کړه او په آخر کي تنوین ورکړه، لکه : یَضْرِبُ
 خخه مِضْرَبُ (اول صورت) مِضْرَبَةٌ (دوهم صورت) مِضْرَابُ
 (دریم صورت) .

سوالونه

۱. د مِضْرَبُ، مِفْتَحُ، مِقْرَاضُ خخه د اسم آله ټولي صېغې ولیکئ .
۲. د مِسمَعُ، مَنَاصِرُ، مَفَاتِيحُ معنی وښیاست .
۳. لاندې جملې په عربي ترجمه کړئ :
 دوې د اورېدو آلې .
 ډېري د وهلو آلې .

د علم الصرف لومړۍ برخه ختمه سوه

علم الصرف

(دوهمه برخه)

حَامِدًا وَمُصَلِّيًا وَمُسَلِّمًا

خرگنده دي وي چي د اصلي حروفو په اعتبار ټول فعلونه او اسمونه پر دوه ډوله دي:

(۱) ثلاثي.

(۲) رباعي.

ثلاثي : هغه ته وايي چي په هغه کي درې حرفه اصلي وي لکه : ضَرَبَ، نَصَرَ.

رباعي : هغه ته وايي چي په هغه کي څلور حرفه اصلي وي لکه : يَعْشَرُ، دَخَرَجَ.

بيا په ثلاثي او رباعي کي د هريوه دوه ډولونه دي :

ثلاثي مجرد ثلاثي مزيد فيه

رباعي مجرد رباعي مزيد فيه

مجرد : هغه ته وايي چي د هغه د ماضي واحد مذکر غائب په صېغه

کي یو حرف زیات نه وي لکه: نَصَرَ، ضَرَبَ ثلاثي مجرد دي، او: بَعَثَ، دَخَرَ رباعي مجرد دي.

مزید فیه: هغه ته وایي چي د هغه د واحد مذکر غائب په صیغه کي یو حرف زیات وي لکه: اجْتَنَبَ، اسْتَنْصَرَ ثلاثي مزید فیه دي، او تَسْرَبَلْ، تَزَنَّدَقْ رباعي مزید فیه دي.

د ثلاثي مجرد شپږ ډولونه دي: چي شپږ بابونه ورته وایي او په لاندې ډول دي: لکه

۱. فَعَلَ، يَفْعُلُ لکه نَصَرَ، يَنْصُرُ.
۲. فَعَلَ، يَفْعِلُ لکه ضَرَبَ، يَضْرِبُ.
۳. فَعِلَ، يَفْعَلُ لکه سَمِعَ، يَسْمَعُ.
۴. فَعَلَ، يَفْعَلُ لکه فَتَحَ، يَفْتَحُ.
۵. فَعُلَ، يَفْعُلُ لکه كَرُمَ، يَكْرُمُ.
۶. فَعِلَ، يَفْعِلُ لکه حَسِبَ، يَحْسِبُ.

د دغه بابو تفصیل لاندې وگورئ او صېغې یې په یاد کړئ:

<p>(۱): اول باب</p> <p>پروزد: فَعَلَ يَفْعُلُ</p> <p>، په ماضي كي عين کلمه مفتوح او په مضارع كي عين کلمه مضموم لکه: نَصَرَ يَنْصُرُ.</p>	<p>ا و ي ن ص ر</p>	<p>نَصَرَ يَنْصُرُ نَصْرًا فَهُوَ نَاصِرٌ وَنُصِرَ يُنْصَرُ نَصْرًا فَهُوَ مَنْصُورٌ الْأَمْرُ مِنْهُ اُنْصِرْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَنْصُرْ الظَّرْفُ مِنْهُ مَنْصَرٌ وَالْأَلَةُ مِنْهُ مِنْصَرٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ اَنْصِرْ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ نُصِرِي.</p>
<p>مصادر</p>	<p>ا و ي ن ص ر</p>	<p>الطَّلَبُ: پلټنه کول، الدُّخُولُ: داخلېدل، الْعِبَادَةُ: بندگي کول، الْقَتْلُ: وژل، التَّرْكُ: پرېښودل.</p>
<p>(۲): دوهم باب</p> <p>پروزد: فَعَلَ يَفْعِلُ</p> <p>، په ماضي كي عين کلمه مفتوح او په مضارع كي مکسور لکه: ضَرَبَ، يَضْرِبُ</p>	<p>ا و ي ن ص ر</p>	<p>ضَرَبَ يَضْرِبُ ضَرْبًا فَهُوَ ضَارِبٌ ضُرِبَ يُضْرَبُ ضَرْبًا فَهُوَ مَضْرُوبٌ الْأَمْرُ مِنْهُ اِضْرِبْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَضْرِبْ الظَّرْفُ مِنْهُ مَضْرِبٌ وَالْأَلَةُ مِنْهُ مِضْرِبٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ اَضْرِبْ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ ضُرْبِي.</p>

<p>مصادر</p>	<p>الْغَسْلُ: پرېولل، الظُّلْمُ: ظلم کول الْفَضْلُ: جلا کول، الْغَلْبُ: غلبه کول، الْجُلُوسُ: کښېنستل</p>
<p>(۳): دريم باب</p> <p>پروژند فعل يفعل په ماضي کي عين کلمه مکسور او په مضارع کي مفتوح لکه: سِعَ، يَسْعُ</p>	<p>سِعَ يَسْعُ سِعًا فَهُوَ سَامِعٌ وَ سِعَ يُسْعُ سِعًا فَهُوَ مَسْمُوعٌ الْأَمْرُ مِنْهُ إِسْعُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَسْعُ الظَّرْفُ مِنْهُ مَسْمَعٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِسْمَعٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ أَسْعُ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ سُعِي.</p>
<p>مصادر</p>	<p>الْعِلْمُ: پوهېدل، الْفَهْمُ: فهمول الشَّهَادَةُ: شاهدي ورکول، الْحَمْدُ: تعريف کول، الشُّرْبُ: څښل.</p>

<p>(۴): خلورم باب</p> <p>پروژن د فَعَلَ يَفْعَلُ په ماضي او مضارع کي عين کلمه مفتوح لکه: فَتَحَ، يَفْتَحُ.</p>	<p>ا ب ج د هـ و ز ح ط ظ ع ف</p>	<p>فَتَحَ يَفْتَحُ فَتْحًا فَهُوَ فَاتِحٌ وَفُتِحَ يُفْتَحُ فَتْحًا فَهُوَ مَفْتُوحٌ الْأَمْرُ مِنْهُ إِفْتِاحٌ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَفْتَحُ الظَّرْفُ مِنْهُ مَفْتَحٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِفْتَاحٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ أَفْتَحُ وَالْبُؤْتُ مِنْهُ فُتِحَ.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْمَنْعُ: منعه کېدل، الصَّبْعُ: رنگول ، الرَّهْنُ: گرو کول، السَّلْحُ: پوست کېدل.</p>

<p>(۵): پنجم باب</p> <p>پروژن د فَعَلَ يَفْعَلُ په ماضي او مضارع کي عين کلمه مضموم لکه: كُرِمَ، يَكْرُمُ</p>	<p>ا ب ج د هـ و ز ح ط ظ ع ف</p>	<p>كُرِمَ يَكْرُمُ كَرَمًا فَهُوَ كَرِيمٌ الْأَمْرُ مِنْهُ أَكْرَمُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَكْرُمُ الظَّرْفُ مِنْهُ مَكْرَمٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِكْرَمٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ أَكْرَمُ وَالْبُؤْتُ مِنْهُ كُرْمِي.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْقُرْبُ: نژدې کېدل، الْبُعْدُ: ليري کېدل. الْكَثْرَةُ: زياتېدل، اللُّطْفُ: پا کېدل.</p>

<p>حَسِبَ يَحْسِبُ حَسْبًا وَحِسَابًا فَهُوَ حَاسِبٌ وَحُسِبَ يُحْسَبُ حَسْبًا وَ حِسَابًا فَهُوَ مُحْسُوبٌ الْأَمْرُ مِنْهُ إِحْسِبْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَحْسِبْ الظَّرْفُ مِنْهُ مَحْسِبٌ وَالْأَلَةُ مِنْهُ مِحْسَبٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلُ مِنْهُ أَحْسَبُ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ حُسْبَى.</p>	<p>(۶): شپږم باب پروژند فعل ځي په ماضي او مضارع کي عين کلمه مکسور لکه: حَسِبَ يَحْسِبُ.</p>
--	---

ثلاثي مزيد فيه: دوه ډوله وي، يو ثلاثي مزيد د همزه وصل سره او بل ثلاثي مزيد بېله همزه وصل.

د ثلاثي مزيد په همزه وصل سره نهه بابونه دي او هغه دادي:

- (۱): اِفْتَعَالٌ، اِجْتِنَابٌ (۲): اِسْتِفْعَالٌ، اِسْتِنْصَارٌ (۳): اِنْفِعَالٌ، اِنْفِطَارٌ (۴): اِفْعِلَالٌ، اِحْزَارٌ (۵): اِفْعِيلَالٌ، اِذْهِيَامٌ.
- (۶): اِفْعِيْعَالٌ، اِخْشِيْشَانٌ (۷): اِفْعَوَالٌ، اِجْلَوَاذٌ. (۸): اِفَاعُلٌ اِثَاْقُلٌ. (۹): اِفْعُلٌ، اِطْهَرٌ.

پاملرنه! د ثلاثي مجرد څخه ماسوا د نورو ټولو بابو په صېغو کي اسم مفعول د اسم ظرف معنی ورکوي او په هغه کي اسم آله او اسم تفضیل نه راځي.

<p>(۱): اول باب اِفْتَعَالُ لکه: اِجْتِنَابُ: پرهیز کول</p>	<p>اِجْتَنَبَ يَجْتَنِبُ اِجْتِنَابًا فَهُوَ مُجْتَنِبٌ وَاُجْتُنِبَ يُجْتَنَبُ اِجْتِنَابًا فَهُوَ مُجْتَنَبٌ اَلْاَمْرُ مِنْهُ اِجْتَنِبْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَجْتَنِبْ.</p>	
<p>مصادر</p>	<p>اَلْاِقْتِنَاصُ: بنکار کول، اَلْاِعْتَزَالُ: یو ډول کېدل، اَلْاِحْتِمَالُ: پورته کول.</p>	
<p>(۲): دوهم باب اِسْتِفْعَالُ لکه: اِسْتِنَصَارُ: مرسته غوښتل.</p>	<p>اِسْتَنْصَرَ يَسْتَنْصِرُ اِسْتِنَصَارًا فَهُوَ مُسْتَنْصِرٌ وَاُسْتُنَصِرُ يُسْتَنْصَرُ اِسْتِنَصَارًا فَهُوَ مُسْتَنْصَرٌ اَلْاَمْرُ مِنْهُ اِسْتَنْصِرْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَسْتَنْصِرْ.</p>	
<p>مصادر</p>	<p>اَلْاِسْتِفْسَارُ: پوښتنه کول، اَلْاِسْتِغْفَارُ: بخښنه غوښتل، اَلْاِسْتِخْلَافُ: خليفه جوړول، اَلْاِسْتِمْتَاعُ: گټه اخيستل.</p>	

<p>(۳): دریم باب انْفَعَالُ لَکَ: اِنْفِطَارُ : چاودل.</p>	<p>مذی مفعیل</p>	<p>اِنْفَطَرَ يَنْفَطِرُ اِنْفِطَارًا فَهُوَ مُنْفَطِرٌ الْأَمْرُ مِنْهُ اِنْفِطَرُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَنْفَطِرُ.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْإِنْشَعَابُ: بناخ پر بناخ کیدل، الْإِنْقِلَابُ: بدلیدل، الْإِنْصِرَافُ: مگر کیدل.</p>

<p>(۴): ثلورم باب اِفْعِلَالُ لَکَ: اِحْمِرَارُ: سور کیدل.</p>	<p>مذی مفعیل</p>	<p>اِحْمَرَّ يَحْمَرُّ اِحْمِرَارًا فَهُوَ مُحْمَرٌّ الْأَمْرُ مِنْهُ اِحْمِرَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَحْمِرُ.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْإِخْضِرَارُ: شین کیدل، الْإِضْفِرَارُ: ژریدل. الْإِبْيَضَاضُ: سپین کیدل.</p>

<p>(۵): پنعم باب اِفْعِلَالُ لَکَ: اِذْهِيْمَامُ: تور کیدل.</p>	<p>مذی مفعیل</p>	<p>اِذْهَامٌ يَذْهَامُ اِذْهِيْمَامًا فَهُوَ مُذْهَامٌ الْأَمْرُ مِنْهُ اِذْهَامُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَذْهَامُ.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْإِسْمِيرَارُ: غنم اوړه کول، الْإِکْمِيَّتَاتُ: د آس کیدل. الْإِضْحِيْرَارُ: د اوبنو وچیدل.</p>

<p>(۶): شيرم باب اَفْعِيْعَالُ لَکَہ: اِخْشِيْشَانُ: دېر..... کېدل.</p>	<p>اِخْشَوْشَن يَخْشَوْشَن اِخْشِيْشَانَا فَهُوَ مُخْشَوْشَن اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِخْشَوْشَن وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَخْشَوْشَن.</p>	<p>اِخْشَوْشَن يَخْشَوْشَن اِخْشِيْشَانَا فَهُوَ مُخْشَوْشَن اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِخْشَوْشَن وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَخْشَوْشَن.</p>
<p>مصادر</p>	<p>اَلْاِخْلِيْلَاقُ: د جامې زړه کېدل. اَلْاِمْلِيْلَاحُ: د اوبو ژور کېدل، اَلْاِخْرِيرَاقُ: د جامو خپري کېدل.</p>	<p>اَلْاِخْلِيْلَاقُ: د جامې زړه کېدل. اَلْاِمْلِيْلَاحُ: د اوبو ژور کېدل، اَلْاِخْرِيرَاقُ: د جامو خپري کېدل.</p>
<p>(۷): اووم باب اَفْعِيْوَالُ لَکَہ اِجْلِيْوَاذُ د آس خغلول.</p>	<p>اِجْلَوْدَ يَجْلَوْدُ اِجْلِيْوَاذَا فَهُوَ مُجْلَوْدُ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِجْلَوْدُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَجْلَوْدُ.</p>	<p>اِجْلَوْدَ يَجْلَوْدُ اِجْلِيْوَاذَا فَهُوَ مُجْلَوْدُ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِجْلَوْدُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَجْلَوْدُ.</p>
<p>مصادر</p>	<p>اَلْاِخْرِوَاطُ: د لرګي توپل، اَلْاِعْلِيْوَاطُ: د اوبن په غاړه کې قلاوه تړل.</p>	<p>اَلْاِخْرِوَاطُ: د لرګي توپل، اَلْاِعْلِيْوَاطُ: د اوبن په غاړه کې قلاوه تړل.</p>
<p>(۸): اتم باب اِفَاعُلُ لَکَہ: اِثَّاَقُلُ: دروند کېدل.</p>	<p>اِثَّاَقَل يَثَّاَقُل اِثَّاَقُلَا فَهُوَ مُثَّاَقِلُ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِثَّاَقُلُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَثَّاَقُل.</p>	<p>اِثَّاَقَل يَثَّاَقُل اِثَّاَقُلَا فَهُوَ مُثَّاَقِلُ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِثَّاَقُلُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَثَّاَقُل.</p>

<p>الِدَارُكُ: وچول، الِشَّابُّه: هم شكل كېدل، الِصَّالِحُ: په خپلو كي صلح كول.</p>	<p>مصادر</p>
<p>اِطَّهَرَ يَطْهَرُ اِطْهَرًا فَهُوَ مُطَهَّرٌ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اِطْهَرُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَطْهَرُ.</p>	<p>(۹): نهم باب اِفْعُلْ لکه: اِطْهَرُ پاکېدل.</p>
<p>الِزَّمْلُ: جامه هوارول، الِضَّرْعُ: عاجزي كول، الِذِّكْرُ: نصيحت قبلول.</p>	<p>مصادر</p>

د ثلاثي مزید فيه بېله همزه وصل پنځه بابونه دي او په لاندي ډول دي:

(۱): اِفْعَالُ (اِكْرَامُ) (۲): تَفْعِيلُ (تَضْرِيْفُ) (۳): تَفَعُّلُ (تَقَبُّلُ)
(۴): مُفَاعَلَةٌ (مُقَاتَلَةٌ) (۵): تَفَاعُلُ (تَقَابُلُ).

<p>اَكْرَمَ يَكْرِمُ اِكْرَامًا فَهُوَ مُكْرِمٌ وَ اُكْرِمَ يَكْرِمُ اِكْرَامًا فَهُوَ مُكْرِمٌ اَلْأَمْرُ مِنْهُ اُكْرِمُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تُكْرِمُ.</p>	<p>(۱): اول باب اِفْعَالُ لکه: اِكْرَامُ: عزت كول.</p>
---	--

مصادر	الْإِسْلَامُ : مسلمانېدل، د پیروی لپاره غاړه كَبَشْتَه كول، الْإِذْهَابُ : بېول، الْإِكْمَالُ : پوره كول ، الْإِعْلَانُ : ښکاره كول.
--------------	--

فائده: څرگنده دي وي چي د باب افعال د امر حاضر همزه وصلې نه ده بلکه قطعي ده ځکه د هغه د باب مضارع بايد (يَأْكُرِمُ) وي، مگر څرنگه چي د واحد متکلم په صېغه (أُكْرِمُ) کي د دوو همزو يو ځای کېدو په وجه يوه همزه ايسته سوه او (أُكْرِمُ) سو، ځکه نو د يوې صېغې د موافقت په وجه د ټولو صېغو څخه همزه ايسته سوه، نو د امر حاضر (أُكْرِمُ) همزه وصلې نه سوه بلکه قطعي سوه ځکه د (تَأْكُرِمُ) څخه جوړه سوې ده، ښه فکر وکړه.

(۲): دوهم باب تَفْعِيلُ لَكِه: تَضْرِيْفُ: اوبستل، اړول	لَا تُصَرِّفُ	صَرَّفَ يُصَرِّفُ تَضْرِيْفًا فَهُوَ مُصَرِّفٌ وَ صَرَّفَ يُصَرِّفُ تَضْرِيْفًا فَهُوَ مُصَرِّفٌ الْأَمْرُ مِنْهُ صَرَّفَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تُصَرِّفُ.
--	----------------------	--

<p>التَّقْدِيمُ: مخته کبدل، مخته کول التَّعْجِيلُ: تلوار کول. التَّكِينُ: حای ور کول، التَّعْظِيمُ: عزت کول.</p>	<p>مصادر</p>
---	---------------------

<p>تَقَبَّلَ يَتَقَبَّلُ تَقْبَلًا فَهُوَ مُتَقَبِّلٌ وَ تُقْبَلُ يُتَقَبَّلُ تَقْبَلًا فَهُوَ مُتَقَبَّلٌ الْأَمْرُ مِنْهُ تَقَبَّلَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَتَقَبَّلُ.</p>	<p>(۳): دریم باب تَفَعَّلَ لَكَ تَقَبَّلُ قبلول.</p>
--	--

<p>التَّبَسُّمُ: مسکا کول. التَّفَكُّهُ: مېوه خوړل، التَّلَبُّثُ: حنډ کول، التَّعَجُّلُ: تلوار کول.</p>	<p>مصادر</p>
--	---------------------

<p>قَاتَلَ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةً وَقِتَالًا فَهُوَ مُقَاتِلٌ وَقُوْتِلَ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةً وَقِتَالًا فَهُوَ مُقَاتِلٌ الْأَمْرُ مِنْهُ قَاتَلَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تُقَاتِلُ.</p>	<p>(۴): خلورم باب مُفَاعَلَةٌ لَكَ: مُقَاتَلَةٌ وَقِتَالٌ: په خپلو کي جگړه کول.</p>
---	--

<p>مصادر</p>	<p>الْمُخَادَعَةُ وَالْخِدَاعُ: دوکه ورکول، الْمُعَاقِبَةُ وَالْعِقَابُ: عذاب ورکول. الْمُلَازِمَةُ وَاللِّزَامُ: په خپلو کي لازمول. الْمُبَارَكَةُ: برکت تر لاسه کول.</p>
<p>(۵): پنجم باب تَفَاعُلٌ لَّكَ: تَقَابُلٌ مخامخ کېدل.</p>	<p>تَقَابَلَ يَتَقَابَلُ تَقَابُلًا فَهُوَ مُتَقَابِلٌ وَتَقَابُلٌ يُتَقَابَلُ تَقَابُلًا فَهُوَ مُتَقَابِلٌ الْأَمْرُ مِنْهُ تَقَابُلٌ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَتَقَابَلُ</p>
<p>مصادر</p>	<p>التَّفَاخُرُ: په خپلو کي فخر کول، التَّعَارُفُ: یو بل ته تعارف کول، التَّخَافُتُ: په خپلو کي پټه خبره کول.</p>

د ثلاثي ټول څلورېښت (۲۰) بابونه وه چي بيان يې د تفصيل سره تېر سو.

د رباعي ټول څلور بابونه دي چي په هغو کي د رباعي مجرد يوازي يو باب دی.

<p>(۱): اول باب فَعَلَّلَهُ لکه: بَعَثَرَهُ پورته کول.</p>	<p>اول باب</p>	<p>بَعَثَرُ يُبَعَثِرُ بَعَثَرَةً فَهُوَ مُبَعَثَرٌ وَ بُعِثِرَ يُبَعِثَرُ بَعَثَرَةً فَهُوَ مُبَعَثَرٌ الْأَمْرُ مِنْهُ بُعِثِرَ وَالتَّهْيُ عَنْهُ لَا تُبَعِثِرُ.</p>
<p>مصادر</p>		<p>الْقِنْطَرَةُ: پل تړل. الزَّغْفَرَةُ: په زعفرانو رنګول، العَسْكَرَةُ: لښکر تیارول. الدَّحْرَجَةُ:</p>

د رباعي مزید فیه دوه ډولونه دي:

۱. رباعي مزید فیه په همزه وصل سره.

۲. رباعي مزید فیه بېله همزه وصل.

د رباعي مزید فیه په همزه وصل سره دوه بابونه دي او دواړو بابونه لازم دي:

<p>(۱): باب اول اِفْعَتَّلَالُ لکه: اِبْرُنْشَاقُ خوشحاله کېدل.</p>	<p>اول باب</p>	<p>اِبْرُنْشَقُ يَبْرُنْشِقُ اِبْرُنْشَاقًا فَهُوَ مُبْرُنْشِقُ الْأَمْرُ مِنْهُ اِبْرُنْشِقُ وَالْتَّهْيُ عَنْهُ لَا تَبْرُنْشِقُ.</p>
---	-----------------------	--

<p>مصادر</p>	<p>الْأَحْرُجَامُ: جمع کبدل. الْأَغْرُنْكَاسُ: وپستان تورپدل، الْأَسْلِنَظَاءُ: پر کوربچه بیده کبدل.</p>
---------------------	--

<p>(۲): باب دوم إِفْعِلَالٌ لَّكَه: إِقْشَعَرَارٌ : رپدل، وپستان جگ درپدل.</p>	<p>ا ق ش ع ر ا ق ش ع ر ا ق ش ع ر ا ق ش ع ر</p>	<p>إِقْشَعَرَ يَقْشَعِرُ إِقْشَعَرَارًا فَهُوَ مُقْشَعِرٌ الْأَمْرُ مِنْهُ إِقْشَعَرٌ إِقْشَعِرٌ إِقْشَعِرُ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَقْشَعِرُ لَا تَقْشَعِرُ.</p>
---	--	---

<p>مصادر</p>	<p>الْأَقْمِطَرَارُ: تنکبدل، الْأَشْفِثَرَارُ: گد وده کبدل، الْأَزْمِهَرَارُ: سترگی سرې کبدل.</p>
---------------------	---

درباعی مزید فیه بیلہ همزه وصل یو باب دی او هغه هم لازم دی:

(۱): باب اول	ا ق ش ع ر ا ق ش ع ر ا ق ش ع ر	تَسْرِبَلٌ يَتَسْرِبَلُ تَسْرِبُلًا فَهُوَ مُتَسْرِبِلٌ الْأَمْرُ مِنْهُ تَسْرِبِلٌ وَ النَّهْيُ عَنْهُ لَا تَتَسْرِبِلُ.
تَفْعَلَلْ لَكَ: تَسْرِبُلٌ جامه اچول		
مصادر		التَّبَخُّرُ: په ناز تلل ، التَّمَقُّهُرُ: په قهر کېدل. التَّبَرُّقُعُ: بغره اغوستل.

مُلْحَقُ بَرِّبَاعِي

خرگنده دي وي چي د اهل صرفو په اصطلاح كي الحاق دادی چي په كلمه كي يو حرف زيات كړي او د بلي كلمې هم وزن يې كړي، نو ملحق برباعي هغه ثلاثي مزيد فيهدی چي درباعي هم وزن وي، مگر د الحاق شرط دادی چي د ملحق او ملحق به مصدر په خپلو كي مطابق وي، نو اَكْرَمَ، يُكْرِمُ، كه څه هم په ښكاره د: دَخَرَجَ، يُدْخِرُجُ، پر وزن دي مگر څرنگه چي د دواړو مصدر مختلف دی ځكه نو (اَكْرَمَ) ته ملحق برباعي نه سو ويلاى.

د مُلْحَقِ بَرِّبَاعِي اقسام

ملحق برباعي پر دوه ډوله دی: ۱- ملحق برباعي مجرد، ۲- ملحق برباعي مزيد فيه.

د ملحق برباعي مجرد اووه بابونه دي:

۱	فَعَلَّلَهُ	لکه	جَلَبَبَهُ	څادر اچول
۲	فَعْنَلَهُ	لکه	قَلْنَسَهُ	خولی پر سر کول.
۳	فَوَعَلَهُ	لکه	جَوَرَبَهُ	جورابي اغوستل.
۴	فَعَوَلَهُ	لکه	سَرَوَلَهُ	پرتوگ اغوستل.
۵	فَيَعَلَهُ	لکه	خَيَعَلَهُ	بې لستونو کورتی اغوستل.

۶	فَعِيلَةٌ	لکه	شَرِيفَةٌ	د کښت زيات بلگونه پرېکول
۷	فَعْلَاءَةٌ	لکه	قَلْسَاءَةٌ	خولی پر سر کول.

د ملحق به رباعي مزید فيه هم دوه قسمونه دي: ۱- ملحق به تَدَخَّرَجَ
۲- ملحق به اِخْرَجَ نَجْمَ .

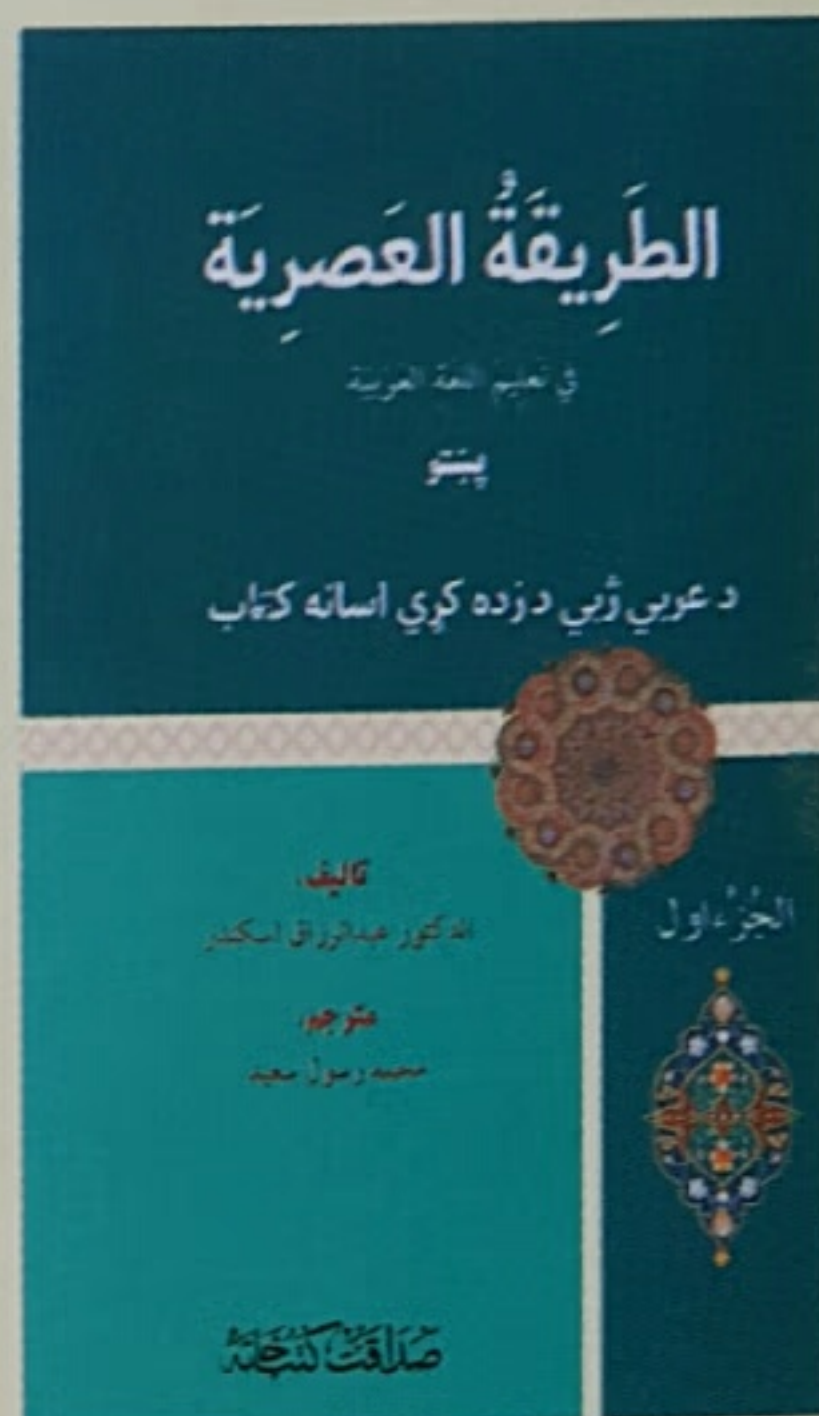
د ملحق به تَدَخَّرَجَ هم اووه بابونه دي :

۱	تَفَعَّلُ	لکه	تَجَلَّبُبُ	خادر اچول
۲	تَفَعَّنُ	لکه	تَقَلُّنُسُ	خولی پر سر کول.
۳	تَفَوَّعُلُ	لکه	تَجَوَّرُبُ	جورابي اغوستل.
۴	تَفَعَّوُلُ	لکه	تَسَرَّوُلُ	پرتوگ اغوستل.
۵	تَفَيَّعُلُ	لکه	تَخَيَّعُلُ	بې لستونو کورتی اغوستل
۶	تَفَعَّيْلُ	لکه	تَشَرَّيْفُ	د کښت زيات بلگونه پرېکول
۷	تَفَعَّلِ	لکه	تَقَلَّسُ	خولی پر سر کول.

د ملحق به اِخْرَجَ نَجْمَ ، دوه بابونه دي:

(۱) اِفْعِلَالٌ لکه اِقْعِنْسَاسٌ ...

(۲) اِفْعِلَاءٌ لکه اِسْلِنَقَاءٌ : پورمoxي پرېوتل .

صداقت کتب خانہ کندھار

